

Comisia securitate națională, apărare și ordine publică

RAPORT la proiectul de hotărâre a Parlamentului pentru aprobarea Strategiei Naționale de Apărare a Republicii Moldova pentru anii 2024-2034

nr. 268 din 25.07.2024

În conformitate cu prevederile Regulamentului Parlamentului, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică a fost sesizată spre dezbatere în fond cu proiectul de Parlamentului pentru aprobarea Strategiei Naționale de Apărare a Republicii Moldova pentru anii 2024-2034, înregistrat în Parlament cu nr. 268 din 25.07.2024.

Proiectul dat a fost înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către Președintele Republicii Moldova, în corespundere cu art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului.

Potrivit notei de fundamentare, elaborarea acestui proiect a fost determinat de mia mulți factori:

- aprobarea unei noi Strategii a Securității Naționale;
- necesitatea actualizării viziunii privind asigurarea apărării naționale a statului și adaptării capacităților de apărare la provocările emergente, mai ales ca urmare a războiului din Ucraina;
- prevederilor Planului de acțiuni a Guvernului;
- prevederile Planului Național de Acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea europeană pe anii 2024-2027;
- obiectivele Planului național de dezvoltare pentru anii 2024-2026, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1031/2023, ș.a.

Întru asigurarea executării prevederilor art. 49¹ din Regulamentul Parlamentului a fost anunțată demararea consultărilor publice pe marginea acestui proiect, fiind publicat anunțul corespunzător pe pagina web a Parlamentului la 30 iulie 2024.

Menționăm că la acest proiect au parvenit recomandări de la experți independenți, rezultatele cărora sunt reflectate în Sinteza anexată la raport.

Proiectul a fost redactat conform tehnicii legislative și rigorilor redacționale și se anexează la prezentul raport.

În concluzie, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, în ședința sa din 24 decembrie 2024, a propus cu votul majorității membrilor comisiei adoptarea proiectului de către Parlament.

Lilian CARP
Președintele Comisiei

Ex.: I. Fondos
Tel.: 022820518

H O T Ă R Ă R E

pentru aprobarea Strategiei naționale de apărare a Republicii Moldova pentru anii 2024–2034

În temeiul art. 24 alin. (2) lit. a) și al art. 36^s alin. (3) din Legea nr. 345/2003 cu privire la apărarea națională,

Parlamentul adoptă prezenta hotărâre.

Art. 1. – Se aprobă Strategia națională de apărare a Republicii Moldova pentru anii 2024–2034, prevăzută în anexă.

Art. 2. – În termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a Strategiei naționale de apărare a Republicii Moldova pentru anii 2024–2034, Guvernul va stabili mecanismul de implementare a acesteia.

Art. 3. – Guvernul va monitoriza procesul de implementare a Strategiei naționale de apărare a Republicii Moldova pentru anii 2024–2034 și va prezenta Parlamentului și Președintelui Republicii Moldova, anual, rapoarte privind implementarea strategiei.

Art. 4. – Prezenta hotărâre intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Art. 5. – La data intrării în vigoare a prezentei hotărâri se abrogă Hotărârea Parlamentului nr. 134/2018 pentru aprobarea Strategiei naționale de apărare și a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de apărare pentru anii 2018–2022 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 285–294, art. 441).

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

STRATEGIA NAȚIONALĂ DE APĂRARE A REPUBLICII MOLDOVA PENTRU ANII 2024–2034

Introducere

Sistemul de securitate și apărare european se confruntă cu cele mai mari provocări și transformări de la sfârșitul Celui de-al Doilea Război Mondial. Agresiunea militară directă a Federației Ruse asupra Ucrainei, acțiunile hibride și politica agresivă deliberată a acesteia, încălcarea în mod flagrant a principiilor dreptului internațional, precum și a prevederilor acordurilor multilaterale care au stat la baza funcționării sistemului internațional de securitate, au afectat semnificativ pacea și securitatea atât ale continentului, cât și ale Republicii Moldova. În acest context, în baza prevederilor Strategiei securității naționale a Republicii Moldova (în continuare – *SSN*) se impune elaborarea unei noi strategii naționale de apărare.

Strategia națională de apărare a Republicii Moldova pentru anii 2024–2034 (în continuare – *Strategie*) reprezintă documentul de politici în baza căruia se realizează planificarea apărării naționale. Strategia identifică potențialele riscuri și amenințări în domeniul apărării naționale, ținând cont de mediul de securitate actual, stabilește obiectivele politicii de apărare și denumeste căile și resursele necesare pentru realizarea acestora. Strategia deține un rol de orientare și ghidare pentru elaborarea politicilor subsecvente privind asigurarea planificării apărării naționale (Strategia militară a Republicii Moldova, directiva de planificare a apărării, doctrine, concepte, alte documente de construcție și dezvoltare a capacităților militare), precum și pentru buna funcționare a sistemului național de apărare.

Strategia are la bază prevederile Constituției Republicii Moldova, ale Legii nr. 345/2003 cu privire la apărarea națională, obiectivele SSN, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 391/2023, ale Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova, precum și angajamentele asumate de Republica Moldova prin instrumentele sale de cooperare cu organizații internaționale, parteneriatele strategice bilaterale, acordurile și tratatele internaționale la care este parte.

Apărarea este un domeniu fundamental și distinct al securității naționale, care se află într-o relație de interdependență cu procesele pe dimensiunea politică, diplomatică, informațională, economică, socială, tehnologică, ordine publică etc. Totodată, apărarea rămâne a fi o precondiție necesară și un element de prioritate în abordarea cuprinzătoare și conceptuală a rezilienței statului și a societății. Adicional, aceasta va asigura condiții de stabilitate, prosperitate economică și dezvoltare a societății per ansamblu. Ținând cont de caracterul cuprinzător și integrat al apărării, se impune vădit o abordare interinstituțională în dezvoltarea sistemului național de apărare.

Scopul Strategiei este de a consolida, a integra și a coordona eficient eforturile instituțiilor cu atribuții în implementarea politicilor de apărare, precum și de a

asigura contribuția domeniului apărării și securității militare în consolidarea rezilienței statului și a societății.

Pentru Republica Moldova realizarea/modernizarea politicii de apărare a statului vizează nemijlocit scopul protejării suveranității, a independenței, a unității, a integrității teritoriale și a democrației constituționale. Implementarea acestei politici necesită alocări substanțiale de resurse pentru asigurarea suficienței defensive și/sau stabilirea parteneriatelor multilaterale cu mai multe state, organizații regionale și internaționale în vederea asigurării capacităților lipsă.

Totodată, în contextul strategic actual, suportul partenerilor rămâne a fi vital în atingerea obiectivelor strategice ale Republicii Moldova, cuprinzând și integrarea în Uniunea Europeană (în continuare – *UE*), intensificarea relațiilor cu Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (în continuare – *NATO*) și aprofundarea parteneriatelor bilaterale. Realizarea acestor procese a devenit o necesitate stringentă de importanță națională.

Conform datelor statistice, la nivel mondial, Republica Moldova, ca putere militară, ocupă locul 144 din 145 (<https://www.globalfirepower.com/countries.php>). Acest clasament se bazează pe analiza a peste 60 de factori. În prezent, Republica Moldova parcurge un proces accelerat de dezvoltare și modernizare a capacităților naționale de apărare pentru a asigura potențialul suficient de descurajare împotriva unei eventuale agresiuni. Acest deziderat a devenit un imperativ strategic, asumat la nivel național, legiferat prin actele normative referențiale domeniului de apărare, precum și prin SSN. Mai mult decât atât, pentru prima dată de la obținerea independenței statului, credibilitatea acestui proces este asigurată de o creștere graduală a alocărilor bugetare pentru apărarea națională, scopul fiind de a atinge nivelul de 1% din produsul intern brut (PIB) până în 2030, dinamică racordată la tendințele țărilor europene (în 2024 țările europene și-au majorat semnificativ cheltuielile de apărare din cauza tensiunilor geopolitice în creștere, mai ales ca efect al războiului din Ucraina și al unui efort concertat, în rândul țărilor europene membre NATO, pentru a respecta linia directoare de cel puțin 2% din PIB pentru apărare). În condițiile sporirii riscurilor și amenințărilor, schimbării caracterului războiului modern și avansării tehnologiilor informaționale, mai multe state dezvoltate din proximitatea noastră revizuiesc viziunile de securitate și apărare și sporesc investițiile în aceste sectoare.

În primul capitol al Strategiei este relatat contextul strategic, fiind punctate valorile și interesele naționale, dar și reperele relevante ale mediului de securitate. De asemenea, sunt identificate riscurile și amenințările pe dimensiunea de apărare, precum și factorii cu impact asupra politicii de apărare. În al doilea capitol sunt formulate viziunea strategică, obiectivele generale și specifice ale politicii de apărare, iar capitolul al treilea indică direcțiile de acțiune, orientate spre dezvoltarea și consolidarea capacității naționale de apărare. Capitolul al patrulea prezintă resursele financiare, umane și materiale necesare pentru îndeplinirea obiectivelor politicii de apărare și materializarea direcțiilor de acțiune. Al cincilea capitol descrie

impactul Strategiei, iar în al șaselea capitol sunt relevate etapele și mecanismele de implementare a Strategiei. Al șaptelea capitol descrie mecanismele de monitorizare, evaluare și raportare a îndeplinirii obiectivelor asumate. Ultimul capitol prezintă indicatori de monitorizare și evaluare a Strategiei.

Capitolul I CONTEXT STRATEGIC

Secțiunea 1 Valorile și interesele naționale

1. La baza dezvoltării și funcționării sistemului național de apărare se află valorile enunțate în Constituția Republicii Moldova, cadrul normativ în domeniu și interesele naționale reflectate în SSN ca obiective naționale de securitate ale Republicii Moldova.

Strategia urmărește: realizarea intereselor naționale privind garantarea suveranității, a independenței, a unității și a integrității teritoriale a țării; apărarea, asigurarea și consolidarea păcii și a stabilității; protejarea democrației constituționale.

Totodată, Strategia reflectă determinarea fermă a statului în asigurarea unui sistem de securitate și apărare care să garanteze în prim-plan prosperitatea cetățenilor.

Secțiunea a 2-a Mediul de securitate

2. Mediul de securitate internațional a devenit în ultimii ani imprevizibil și complex, caracterizat prin volatilitate, transformări accelerate și turbulențe, cu vădite încălcări ale principiilor dreptului internațional. Această realitate denotă tendințe clare de a determina schimbarea ordinii internaționale și a securității internaționale colective. Criza sistemului internațional de securitate, tensionarea relațiilor dintre unele state și confruntarea multidimensională dintre marii actori internaționali în proximitatea geografică a Republicii Moldova, amplificate de amenințările convenționale și hibride, au un mare potențial de a produce în următorul deceniu schimbări semnificative în reconfigurarea distribuției puterii la nivel global, fapt ce impune necesitatea unor poziționări strategice pentru Republica Moldova.

Unele state acordă preferință folosirii instrumentului militar, manifestă retorici agresive, inclusiv amenințarea cu folosirea armelor de nimicire în masă, în detrimentul diplomației, negocierilor și dialogului. Pe acest fundal, mecanismele internaționale tradiționale, ce asigurau echilibrul de putere și constrângere a țărilor cu asemenea capacități, tind să devină nefuncționale.

Crizele din Ucraina și din bazinul Mării Negre, din Orientul Mijlociu, Africa, Asia, terorismul, criminalitatea transfrontalieră, migrația ilegală, tehnologiile

disruptive emergente, schimbările climatice, atacurile cibernetice, pericolele privind securitate energetică, proliferarea armelor etc. – toate au un impact sistemic negativ, inclusiv în domeniul apărării, și nu pot fi gestionate fără o cooperare la nivel internațional.

Politica agresivă a Federației Ruse, cu încălcarea principiilor de drept internațional, are ca scop restabilirea influenței sale în regiunea în care ne aflăm și recăpătarea statutului de mare putere globală. Tendința menționată contribuie la o destabilizare majoră a sistemului de securitate colectivă la nivel regional și global și atentează direct la principiul suveranității și integrității teritoriale a statelor.

Realitățile regionale au readus pe agenda de securitate actualitatea dreptului suveran de autoapărare individuală sau colectivă al fiecărui stat membru al Organizației Națiunilor Unite (în continuare – *ONU*) în cazul producerii unei agresiuni armate împotriva acestuia.

3. Revenirea războiului de înaltă intensitate în Europa, prin agresiunea militară a Federației Ruse împotriva Ucrainei, urmărește un obiectiv clar de modificare prin forță a frontierelor internaționale. Folosirea politicii de putere agresivă de către Federația Rusă, inclusiv prin generarea provocărilor și amenințărilor la adresa altor state, destabilizează profund mediul de securitate regional, în special în regiunea extinsă a Mării Negre.

Acțiunile Federației Ruse au avut un impact negativ semnificativ asupra arhitecturii de pace și securitate în Europa, punând în pericol mai mult ca oricând întreaga ordine internațională. Pe termen lung s-au creat condiții pentru potențiale precedente destabilizatoare cu consecințe grave. Rezistența țărilor la activitățile ostile ale Federației Ruse demonstrează o dată în plus contribuția majoră a acestora la securitatea Europei în ansamblu.

UE își consolidează rolul de furnizor de securitate în regiune prin dezvoltarea politicilor de pace și securitate, creșterea capacităților și consolidarea parteneriatelor externe în domeniul securității și apărării. UE plasează un accent politic sporit și investește resurse considerabile în consolidarea rezilienței statelor membre și a partenerilor, precum și este unul dintre principalii actori care acordă sprijin multidimensional Ucrainei. Intensificarea proceselor de extindere a UE și deschiderea negocierilor de aderare cu noi candidați, cuprinzând și Republica Moldova, sporesc interesul UE de a asigura pacea și stabilitatea în regiune.

În acest context, NATO este pilonul central stabilizator în asigurarea securității și stabilității în regiune. Alianța asigură apărarea colectivă a statelor membre și joacă un rol decisiv în descurajarea agresiunilor prin prezența sa militară robustă. Prin promovarea și respectarea valorilor democratice, NATO își reafirmă angajamentul față de securitate pe termen lung, consolidând solidaritatea și coeziunea în rândul statelor membre. Atât NATO, cât și UE continuă să sprijine considerabil partenerii lor, consolidând astfel capacitatea colectivă de a răspunde provocărilor globale în domeniul securității. Această colaborare profundă și

integrată contribuie la fortificarea rezilienței și adaptabilității în fața amenințărilor contemporane, asigurând stabilitatea și securitatea pe termen lung atât în Europa, cât și în afara ei.

Tendința unor state de renunțare la statutul de neutralitate (decizia Suediei și cea a Finlandei de a se alătura NATO) sau de revizuire a politicilor naționale de securitate și apărare se remarcă printr-o abordare mai clară a mediului de securitate și cu măsuri mai robuste de finanțare și dezvoltare a sectorului de apărare.

Federația Rusă contestă procesul de extindere a comunității euroatlantice și cursul european al țărilor din regiune, considerându-le un pericol la adresa securității sale, folosind în acest scop toate instrumentele de putere, chiar și utilizarea forței militare.

Prin poziția sa geografică, Republica Moldova face parte din arhitectura de securitate, în special în regiunea extinsă a Mării Negre – o zonă de interes strategic pentru actorii regionali și internaționali.

În acest context, recunoașterea Republicii Moldova drept stat candidat pentru aderarea la UE și avansarea cooperării cu UE în domeniul securității și apărării, consolidarea cooperării cu NATO și partenerii din regiune reprezintă o treaptă avansată în asigurarea securității și rezilienței statale.

4. Creșterea insecurității în regiunea extinsă a Mării Negre, odată cu declanșarea războiului Federației Ruse împotriva Ucrainei și blocarea porturilor ucrainene din Marea Neagră, a readus în atenția internațională importanța geopolitică și geoeconomică a regiunii.

În plus, existența conflictelor înghețate și de lungă durată, precum și prezența militară ilegală a Federației Ruse în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, dar și în regiunile Osetia de Sud și Abhazia ale Georgiei, alimentate de interesele și interferența Federației Ruse în regiunea Balcanilor Occidentali, afectează distructiv mediul de securitate în regiune. O soluționare definitivă a acestor conflicte este puțin probabilă în următorii ani, iar eventuale tentative de a le rezolva pe cale militară vor genera mai multă insecuritate. Republica Moldova rămâne fermă pe poziția sa de soluționare exclusiv pe cale pașnică a conflictului transnistrean, fără a afecta capacitatea instituțiilor statului de a asigura securitatea și apărarea cetățenilor.

Ambiția Federației Ruse de a crea, prin mijloace și pe căi de acțiune militare, un coridor terestru spre Republica Moldova, precum și acțiunile sale destabilizatoare, directe și prin intermediul unor interpuși locali, sunt resimțite puternic la nivel de stat și societate, cu implicații și asupra procesului de reglementare transnistreană.

5. Procesele și tendințele menționate generează mai mult decât oricând exigențe sporite pentru sistemul național de apărare al Republicii Moldova și pentru reziliența acesteia.

Secțiunea a 3-a Riscuri și amenințări

6. Factorii determinanți care au stat la baza analizei riscurilor, a amenințărilor și a metodologiei aplicate în Strategie sunt reprezentați de următoarele două variabile: capacitate și intenție, cu efect de impact asupra materializării acestora (riscul se manifestă în existență sau percepere a unui efect negativ potențial: 1) când există intenție, dar nu există capacitate; 2) când există capacitate, dar nu există intenție; amenințarea se manifestă în existența unui efect sincronizat și cumulativ al intenției și al capacității). În contextul mediului de securitate actual, în urma evaluării efectuate s-a constatat că, de fapt, complexitatea, interdependența și probabilitatea înaltă de materializare, în timp și spațiu, a riscurilor în amenințări și viceversa fac irelevantă, inutilă și nesustenabilă diferențierea exactă dintre acestea.

7. Ansamblul de riscuri și amenințări identificate în urma analizei mediului strategic de securitate se caracterizează prin forme specifice de manifestare, care oscilează între spectrul convențional și cel neconvențional al războiului clasic, generând efecte variate, greu de anticipat și de contracarat.

8. Continuarea agresiunii militare a Federației Ruse împotriva Ucrainei și posibila extindere a zonei acțiunilor militare spre hotarele Republicii Moldova, în special în regiunea Odessa, ar putea crea premise imediate pentru acțiuni agresive și la adresa statului nostru. În acest sens, un posibil obiectiv de stabilire a unui coridor militar terestru până la hotarele Republicii Moldova ar reprezenta o amenințare directă la adresa ordinii constituționale și a statalității țării.

9. Operațiile de tip hibrid desfășurate de Federația Rusă, direct sau prin intermediul unor interpuși locali, al unor organizații și grupuri sociale cu orientări radicale din Republica Moldova, generează amenințări directe la adresa securității, a ordinii constituționale, a infrastructurii critice și a bunăstării populației. Totodată, acestea urmăresc să împiedice statul să își apere interesele naționale, precum și să reducă capacitatea țării de a-și promova obiectivele strategice.

10. Forțele militare ale Federației Ruse staționate ilegal pe teritoriul Republicii Moldova, precum și formațiunile armate ale regimului neconstituțional din regiunea transnistreană au capacitate operațională considerabilă. Fiecare în parte sau acționând sinergic pentru promovarea obiectivelor lor, acestea reprezintă în sine o amenințare majoră la adresa suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova.

11. Sinergia și/sau efectul cumulativ al amenințărilor identificate în pct. 8–10 reprezintă o amenințare existențială la adresa suveranității și integrității teritoriale a

Republicii Moldova.

12. Diversele riscuri transversale din alte domenii conexe, deși nu comportă un caracter militar, se pot manifesta direct sau indirect, inclusiv printr-o abordare hibridă, și pot determina apariția unor consecințe imprevizibile. Securitatea militară și apărarea țării, implicit finanțarea și dezvoltarea capacităților de apărare, pot fi prejudiciate prin apariția unor riscuri din domeniul:

12.1. politic (măsuri coercitive, instabilitate politică, abuz de dependențe tehnologice și de resurse etc.);

12.2. social-economic (stagnare economică, inflație sporită, crize economice, inclusiv de aprovizionare cu apă, energetice și alimentare, de sănătate publică, migrație, îmbătrânire a populației, schimbări climatice, care periclitizează progresiv dimensiunile de securitate și apărare, prejudiciind sănătatea populației, mediul, sectorul agricol, energetic, forestier, de transport, al resurselor de apă, în consecință – economia națională a Republicii Moldova etc.);

12.3. ordinii și securității publice (lipsă de coeziune socială, acțiuni violente, teroriste, corupție, criminalitate transfrontalieră, trafic ilicit de arme, trafic de ființe umane, migrație ilegală etc.);

12.4. securității informaționale și cibernetice (dezinformare, sabotaj și subversiune, atacuri cibernetice, dezvoltare necontrolată, rapidă și dăunătoare a noilor tehnologii etc.);

12.5. situațiilor excepționale (dezastre naturale și antropogene și capacitate tehnico-materială limitată de prevenire și lichidare a acestora, pandemii și epidemii, maladii extrem de contagioase, atacuri și proliferare a armelor de distrugere în masă (bacteriologice, biologice și toxice, chimice, radiologice și nucleare), insuficiență de resurse naturale, completare sub nivel a rezervelor de stat și uzură avansată a unor stocuri ale rezervelor de mobilizare, riscuri ecologice, care pot submina stabilitatea economică și socială a țării prin impactul lor asupra sănătății, agriculturii, infrastructurii critice și a altor sectoare-cheie etc.).

Totodată, spectrul existent de riscuri, cu abordare pentru fiecare în parte, va fi evaluat și neutralizat direct prin alte strategii sectoriale. Capacitățile și mecanismele dezvoltate prin intermediul Strategiei vor acționa complementar în suportul realizării celorlalte strategii sectoriale, fără a afecta viziunea stabilită în Strategie. Mecanismul de implementare sectorial va fi asigurat prin intermediul foilor de parcurs, al programelor, al planurilor de acțiuni etc., realizate de autoritățile responsabile în domeniu.

Secțiunea a 4-a

Factori cu impact asupra politicii de apărare a statului

13. Neutralitatea permanentă. Republica Moldova respectă statutul de neutralitate constituțional asumat prin neadmiterea dislocării de trupe militare ale

altor state pe teritoriul național și neaderarea la alianțe militare, dar și prin neparticiparea la conflicte armate. În același timp, prezența ilegală a forțelor militare ale Federației Ruse pe teritoriul Republicii Moldova pune în dificultate funcționalitatea juridică și recunoașterea internațională a acestui statut.

Evoluțiile geopolitice în plan regional și global demonstrează că asigurarea securității militare și a apărării depășesc considerabil posibilitățile Republicii Moldova. Statutul de neutralitate nu reprezintă un impediment în dezvoltarea continuă a cooperării cu statele și organizațiile partenere în domeniul securității și apărării. Asemenea împrejurări impun necesitatea consolidării capacității naționale de apărare prin alocări substanțiale de resurse, extinderea cooperării și/sau stabilirea parteneriatelor multilaterale cu mai multe state și organizații regionale și internaționale în vederea asigurării securității statului și populației acestuia.

Dreptul suveran de autoapărare sau de apărare colectivă în cazul unui atac armat asupra țării, consacrat în Carta ONU (art. 51), rămâne inalienabil.

14. Cadrul juridic internațional. Dezechilibrarea sistemului internațional s-a produs inclusiv din cauza eroziunii treptate și a rezilierii acordurilor multilaterale în domeniul securității și apărării, dar și a suspendării tratatelor de control al armelor. Astfel, retragerea Federației Ruse din Tratatul cu privire la forțele armate convenționale în Europa (*Treaty on Conventional Armed Forces in Europe (CFE)*) și din Convenția cu privire la nivelurile maxime pentru cantitățile de armament convențional și tehnică referențial Tratatului CFE a compromis funcționarea mecanismelor de transparență militară și de consolidare a încrederii și securității (Documentul de la Viena al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (în continuare – *OSCE*)), menite să limiteze posibilitatea unui atac armat prin surprindere și a unor operațiuni ofensive pe scara largă, dar și a subminat sistemul european de securitate. Aceste realități condiționează reducerea posibilității de realizare a angajamentelor internaționale ale Federației Ruse de retragere a forțelor militare și a depozitelor de muniții dislocate ilegal pe teritoriul Republicii Moldova.

Efectele ineficienței contextului juridic internațional impun, de principiu, crearea unui cadru internațional care ar deschide calea pentru garanții de securitate pe termen lung țărilor vulnerabile precum este Republica Moldova. Această opțiune ar permite consolidarea apărării și descurajarea unei eventuale agresiuni, prin negocierea și semnarea aranjamentelor bilaterale de securitate cu țările interesate.

15. Conflictul transnistrean. Conflictul transnistrean nesoluționat, prezența în regiunea transnistreană a unor capacități militare considerabile, acțiunile de provocare a tensiunilor și de destabilizare a securității și ordinii publice sunt factori relevanți ce afectează direct securitatea Republicii Moldova. Starea de lucruri la nivel național creează condiții pentru ca situația din regiunea transnistreană să fie folosită de către actori interesați ca un instrument de acțiune pentru a influența capacitatea decizională și pentru a crea dificultăți în îndeplinirea obiectivelor

strategice ale Republicii Moldova.

16. Capacitatea de reziliență și rezistență. Capacitatea de reziliență este percepută ca un element al statului și al societății în ansamblu. Reziliența este un concept în dezvoltare căruia statele îi acordă o importanță deosebită, calificându-l ca o premisă esențială pentru o dezvoltare sustenabilă. Abordarea comprehensivă și conceptuală a capacității de reziliență a statului și a societății, stabilită în SSN pe dimensiunile de importanță vitală (precum: militară, securitate și ordine publică, democratică, diplomatică, informațională, economică, energetică, cibernetică, agroalimentară, ecologică etc.), va sta la baza funcționalității sistemului național de apărare în cazul unei agresiuni armate. Totodată, dezvoltarea și modernizarea capacităților de apărare vor rămâne elemente de prioritate în consolidarea rezilienței.

În același timp, apărarea națională prevede necesitatea mobilizării unei capabilități pregătite și ferme de rezistență împotriva inamicului, în cazul în care acesta a ocupat temporar părți ale teritoriului național ca urmare a unei agresiuni armate directe asupra statului.

17. Starea actuală a Forțelor Armate. De la obținerea independenței Republicii Moldova și până în prezent, investițiile în dezvoltarea sectorului de apărare au fost extrem de reduse (*Figura 1*), iar implementarea strategiilor și a planurilor de dezvoltare s-a limitat la menținerea și asigurarea unui nivel minim de funcționare a sistemului național de apărare. Măsurile adoptate în această perioadă au fost preponderent realizate cu sprijinul partenerilor externi sau nu au presupus alocări bugetare suplimentare. Rezultatul acestei abordări a cauzat subdezvoltarea cronică a sistemului național de apărare pe parcursul mai multor ani.

Republica Moldova dispune de cea mai mică armată din Europa, raportată la numărul populației. La începutul anului 1994, conform statelor de personal aprobate de Guvernul Republicii Moldova, forțele terestre ale Armatei Naționale erau constituite din 9800 de militari, organizați în trei brigăzi de infanterie motorizate, o brigadă de artilerie și un batalion de cercetare. În anul 1999, pentru prima dată, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat structura generală a Armatei Naționale și a instituțiilor Ministerului Apărării, cu un efectiv de 8500 de militari. În anul 2001 efectivul a fost micșorat până la 7200 de militari, apoi, în anul 2003, s-a redus la 6800 de militari și în anul 2007 – la 6500 de militari, fapt ce este în vigoare până în prezent (Hotărârea Parlamentului nr. 679/2001 pentru aprobarea structurii generale și a efectivului Armatei Naționale și a instituțiilor Ministerului Apărării).

Totodată, începând cu anul 2012, numărul militarilor din cadrul Forțelor Armate s-a diminuat cu aproape 6000 drept urmare a reformării și demilitarizării structurilor Departamentului Trupelor de Grăniceri (cu reorganizarea în Inspectoratul General al Poliției de Frontieră), precum și a micșorării efectivului Inspectoratului General de Carabinieri. Astfel, Forțele Armate, comparativ cu anul 1999, au avut o micșorare generală de aproape 8000 de militari. Creșterea numărului

militarilor pe timp de pace constituie un imperativ pe deplin justificat în noile condiții de securitate și sarcini constituționale ce revin Forțelor Armate.

Realizarea unui nivel adecvat de funcționare a sistemului național de apărare necesită o abordare nouă, multidimensională, cu personal numeric corespunzător misiunilor și cu o alocare predictibilă și credibilă, pe termen lung, a resurselor pentru apărare, destinate pentru asigurarea suficienței defensive minime a statului, cu prioritate pe componenta de bază a Forțelor Armate.

Dezideratul menționat va fi asigurat prin creșterea treptată a bugetului pentru apărarea națională, astfel încât până în anul 2030 bugetul să atingă 1% din PIB. Un prim pas în vederea realizării acestui imperativ a fost făcut după declanșarea războiului din Ucraina prin creșterea resurselor alocate din bugetul de stat, de la 0,39% din PIB în anul 2022 la 0,55% în anul 2023, aproximativ 70% din această creștere fiind direcționată spre modernizare. Totodată, complementar resurselor financiare naționale, a fost valorificată asistența din partea parteneriatelor pe linie bilaterală, UE și NATO.

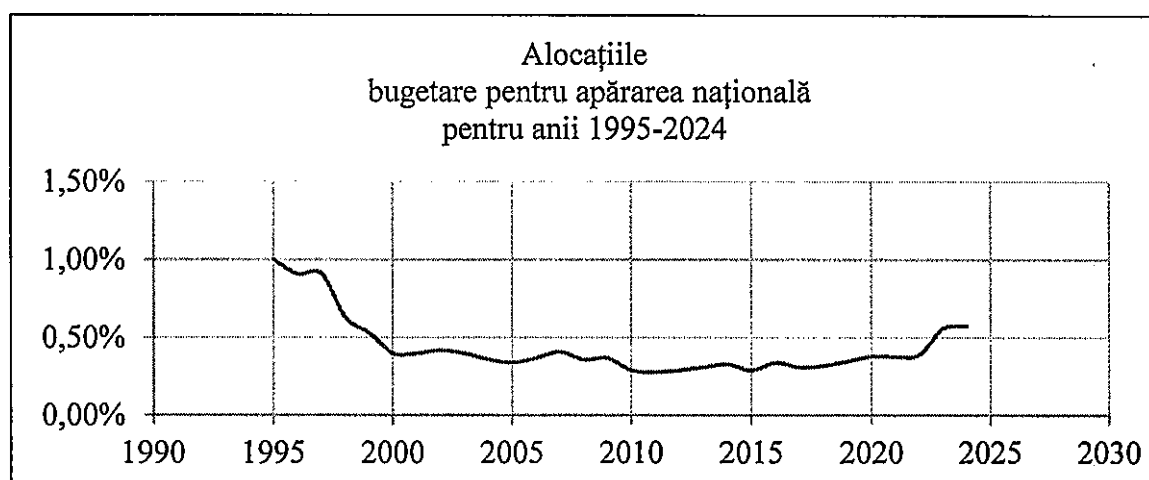

Figura 1. Evoluția alocărilor bugetare pentru apărarea națională.

18. Industria de apărare. În prezent, Republica Moldova nu dispune de o industrie de apărare proprie. Contextul de securitate regională, dar și experiența Ucrainei impun asigurarea unei autonomii, pe termen scurt și mediu, în menținerea și dezvoltarea unor capacități critice de apărare proprie, împreună cu valorificarea capacităților tehnologice naționale și de cercetare-dezvoltare prin implicarea statului, a sectorului privat, a mediului academic și științific. Totodată, asigurarea sustenabilității capacității de apărare pe termen mediu și lung nu se poate obține doar în mod individual, sprijinul și capacitățile industriei de apărare ale partenerilor devenind imperios necesare în acest sens.

19. Caracteristicile critice ale războiului modern. Progresul și proliferarea tehnologiilor, în combinație cu elemente multidimensionale (terestru, aerian, maritim, informațional, cibernetic și spațial) și la toate nivelurile (strategic,

operațional și tactic) ale luptei de apărare, precum și informarea, mobilizarea și motivarea societății au transformat esențial, în spațiu și timp, modul de desfășurare a conflictelor armate. Un exemplu elocvent este războiul din Ucraina. Tehnologiile emergente în domeniul militar și cele cu dublă destinație, uneori în combinație cu cele existente/învechite, prezintă atât noi oportunități, cât și unele riscuri.

Creșterea necesităților de utilizare și acces la mijloacele de producție ale acestor tehnologii are efecte atât pe câmpul de luptă, cât și la nivel strategic. Sistemul de comandă, control, comunicații, computere, informații, supraveghere și cercetare (*Command, Control, Communications, Computers, Information Surveillance, Reconnaissance – C4ISR*), structura (inclusiv socială) a forțelor armate, tipul de armament, muniții și echipament, asigurarea interoperabilității și integrării acestora în conceptele întrunite de instruire, angajare, sustenabilitate multilaterală (din resurse proprii și suport internațional), generarea forțelor, identificarea corectă a obiectivelor strategice și luarea la timp a deciziilor și spațiul cibernetic reprezintă unele dintre elementele critice de pregătire pentru un conflict extins și de intensitate înaltă, în spațiu și timp.

20. Cooperarea cu ONU, UE și NATO. În actualul context internațional de securitate, în vederea asigurării intereselor sale de securitate națională, Republica Moldova se va baza pe consolidarea dialogului strategic și pe parteneriatele cu organizațiile internaționale în domeniu.

În calitate de membru ONU, Republica Moldova va continua să contribuie la consolidarea rolului acestei organizații în menținerea păcii și securității internaționale prin contribuția cu personal și tehnică militară la operațiile și misiunile ONU.

Relațiile dintre Republica Moldova și UE au avansat considerabil odată cu acordarea statutului de țară candidată și lansarea negocierilor pentru aderare. La această etapă, UE abordează oficial relațiile cu Republica Moldova prin prisma politicii sale de extindere. Cel puțin până în anul 2027, țara noastră va rămâne susținută și de Politica Europeană de Vecinătate (PEV).

În prezent, UE este angajată în unul dintre cele mai dinamice procese de dezvoltare și consolidare a politicii sale de securitate și apărare. Prin Busola strategică a UE în domeniul securității și apărării (*Strategic Compass for Security and Defence – SCSD*) a fost definit un set de obiective cuprinzătoare, destinate să susțină dezvoltarea Politicii de securitate și apărare comună (PSAC), cu orientare pe dezvoltarea capacității de acțiune și instrumente adecvate pentru gestionarea crizelor, sprijinirea partenerilor în dezvoltarea capacităților de apărare, consolidarea capacităților industriale de apărare și protejarea propriilor cetățeni. Parteneriatul de Securitate și Apărare semnat între Republica Moldova și UE va consolida și va ghida în continuare această cooperare.

O dovadă a angajamentului UE de consolidare a capacităților de apărare ale Republicii Moldova reprezintă asistența furnizată prin intermediul Instrumentului European pentru Pace (*European Peace Facility – EPF*).

Cooperarea cu NATO a progresat considerabil către un dialog politic consolidat, cu manifestarea sprijinului pentru obiectivele de securitate și apărare națională ale Republicii Moldova, vizând integritatea teritorială, promovarea reformelor militare conform principiilor unui stat democratic, sporirea capacităților de apărare și dezvoltare a rezilienței naționale.

Adoptarea de către NATO a Programului individual al Parteneriatului RM–NATO (*Individual Tailored Partnership Program – ITPP*) va demonstra susținerea puternică din partea Alianței, inclusiv prin implementarea Pachetului sporit de consolidare a capacităților de apărare (*Enhanced Defence Capacity Building Package – EDCB*).

21. Parteneriatele strategice și cooperarea internațională. Dialogul strategic privilegiat, aprofundat și multidimensional cu România, în calitate de partener esențial pentru Republica Moldova, cunoaște o dezvoltare semnificativă, creându-se astfel premise pentru intensificare considerabilă, în special în contextul realizării obiectivului național de integrare europeană și al procesului de reformare a sistemului național de apărare al Republicii Moldova.

Menținerea unui dialog intens cu Ucraina prezintă un interes vital atât pentru asigurarea cooperării bilaterale, cât și pentru consolidarea cooperării regionale în domeniul securității și exprimă disponibilitatea Republicii Moldova pentru furnizarea de ajutor umanitar Ucrainei în reconstrucția postconflict. Independența, integritatea teritorială și stabilitatea internă a Ucrainei constituie un element-cheie pentru securitate în regiune și pentru Republica Moldova.

Republica Moldova se bazează în continuare pe sprijinul consistent oferit de Statele Unite ale Americii, susținător și partener strategic, în asistența multilaterală în direcționarea și dezvoltarea reformelor-cheie necesare domeniului de securitate și apărare a țării, contribuind substanțial la dezvoltarea statului sub diferite aspecte.

Dezvoltarea parteneriatelor și continuarea cooperării bilaterale și a dialogului în domeniul apărării cu alți parteneri tradiționali – Albania, Austria, Bulgaria, Canada, Cehia, Confederația Elvețiană, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Grecia, Ungaria, Italia, Japonia, Letonia, Lituania, Norvegia, Polonia, Regatul Unit, Regatul Țărilor de Jos, Republica Federală Germania, Slovacia, Suedia, Spania, Turcia – contribuie în mod esențial la dezvoltarea capabilităților sistemului național de apărare al Republicii Moldova.

De asemenea, Republica Moldova va evalua posibilitățile de dezvoltare a relațiilor de cooperare în domeniul apărării și cu alte state cu care își identifică interese comune de securitate și de apărare.

Capitolul II

VIZIUNE STRATEGICĂ ȘI OBIECTIVE

22. Viziunea strategică în domeniul apărării naționale a Republicii Moldova prevede dezvoltarea unui sistem național de apărare robust și modern, cu o resursă umană profesionalizată și capacități adecvate provocărilor de securitate actuale, capabil să asigure prevenirea, descurajarea și respingerea agresiunii la adresa suveranității, independenței, unității și integrității teritoriale a Republicii Moldova și la adresa democrației constituționale. Sistemul de apărare va fi integrat progresiv în structurile europene, contribuind la asigurarea securității durabile a țării.

23. Sistemul național de apărare, cuprinzând și Forțele Armate, sub o conducere unitară, trebuie să fie în măsură să planifice, să pregătească, să conducă și să desfășoare acțiuni de apărare națională pe întreg teritoriul țării, inclusiv o operație militară de înaltă intensitate. Totodată, sistemul național de apărare va asigura îndeplinirea angajamentelor internaționale asumate, prin participarea la misiuni și operații internaționale cu contingente și personal militar și civil al autorităților de resort.

24. Sistemul național de apărare poate fi întrebuințat pentru realizarea altor sarcini, în cazuri stabilite de legislație, în funcție de disponibilitatea capacităților și a resurselor.

25. Pentru aceasta, sistemul național de apărare trebuie să fie în măsură să asigure, la necesitate, folosirea în mod integrat a tuturor instrumentelor puterii de stat și mobilizarea tuturor resurselor naționale.

Obiectivele generale și specifice

26. Implementarea viziunii strategice în domeniul apărării naționale, precum și a prevederilor relevante ale SSN, se va materializa prin îndeplinirea următoarelor obiective generale (în continuare – *OG*) ale politicii de apărare:

- 26.1. dezvoltarea și modernizarea capacității naționale de apărare;
- 26.2. integrarea în arhitectura de securitate și apărare a UE;
- 26.3. dezvoltarea și aprofundarea relațiilor de cooperare și parteneriate bilaterale, regionale și internaționale în domeniul apărării și securității militare;
- 26.4. consolidarea credibilității strategice a Republicii Moldova prin atingerea a 1% din PIB pentru apărarea națională până în anul 2030;
- 26.5. poziționarea Republicii Moldova ca furnizor regional și internațional de securitate și ca partener de încredere.

27. Obiectivele generale ale politicii de apărare se vor realiza prin

următoarele obiective specifice (în continuare – *OS*):

27.1. accelerarea procesului de dezvoltare și modernizare a capacităților militare ale nucleului de bază al Forțelor Armate (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.3, 26.5);

27.2. asigurarea funcționalității Forțelor Armate pentru îndeplinirea misiunilor stabilite, executarea misiunilor de menținere a păcii în zona de securitate, până la reintegrarea pe cale pașnică a regiunii transnistrene (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.3, 26.5);

27.3. revigorarea, redresarea și consolidarea procesului de mobilizare și pregătire a economiei naționale, a populației și a teritoriului (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1, 26.2, 26.5);

27.4. asigurarea capacității naționale de rezistență în cazul unei agresiuni armate directe (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1, 26.3, 26.5);

27.5. întărirea capacităților instituționale (financiare, umane și materiale) ale sistemului național de apărare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.4);

27.6. dezvoltarea capacității de supraveghere și control al spațiului aerian (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1, 26.2, 26.5);

27.7. ajustarea cadrului normativ și de politici și armonizarea acestuia cu legislația UE (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.3, 26.5);

27.8. stabilirea unui mecanism eficient de planificare a apărării naționale (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.4);

27.9. dezvoltarea de capacități specifice și asigurarea funcționalității eficiente a spațiului cibernetic și informațional în domeniul apărării și securității militare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.3, 26.5);

27.10. sporirea eficienței sistemului de avertizare timpurie privind riscurile și amenințările, inclusiv cu caracter hibrid, la adresa apărării naționale și securității militare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.3, 26.5);

27.11. eficientizarea sistemului de educație, instruire și cercetări științifice în domeniul securității și apărării, în conformitate cu cerințele războiului modern (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1, 26.3);

27.12. creșterea calității vieții, a protecției sociale a personalului și sporirea atractivității serviciului (militar, special și civil) în cadrul sistemului național de apărare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1, 26.2, 26.5);

27.13. dezvoltarea, modernizarea și asigurarea rezilienței infrastructurii critice, de apărare și militare și a celei cu dublă utilizare, civil-militare, inclusiv pentru sectorul energetic (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1, 26.2, 26.5);

27.14. dezvoltarea parteneriatelor cu industriile de apărare și comunitățile științifice naționale și internaționale privind capacitățile tehnologice moderne

(contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.3);

27.15. eficientizarea și asigurarea interoperabilității și a funcționării integrate a mecanismelor de conlucrare și cooperare interinstituțională (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1, 26.2);

27.16. dezvoltarea capacităților instituționale ale statului privind comunicarea strategică și combaterea dezinformării (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.5);

27.17. implementarea angajamentelor asumate, valorificarea noilor oportunități în contextul integrării în UE și cooperării cu NATO în domeniul apărării și securității militare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.5);

27.18. eficientizarea interoperabilității și a mecanismelor de cooperare cu partenerii externi, dezvoltarea parteneriatelor strategice bilaterale, regionale și multilaterale (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.3, 26.5);

27.19. menținerea și extinderea participării Republicii Moldova în misiuni și operații internaționale sub egida UE, ONU, OSCE și NATO (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1–26.3, 26.5);

27.20. dezvoltarea culturii de securitate și de apărare, asigurarea transparenței și eficienței managementului apărării (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.1, 26.2, 26.4, 26.5);

27.21. realizarea angajamentelor internaționale, inclusiv cele asumate prin tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte (contribuie direct sau tangențial la implementarea OG 26.2, 26.3, 26.5).

Capitolul III DIRECȚII DE ACȚIUNE

28. În vederea realizării obiectivelor politicii de apărare, statul trebuie să dispună sau să furnizeze capacități de apărare prin dezvoltarea capabilităților militare (cele care definesc structura de comandă a Forțelor Armate și înseși forțele), civile (asigurate de restul instituțiilor cu responsabilități în domeniul securității și apărării, în vederea participării la misiuni civile sau de asigurare a sprijinului în operații militare) sau a capabilităților mixte (civil-militare, constituite pentru a realiza o anumită misiune și asigurate, în comun, de Forțele Armate și instituțiile cu responsabilități în domeniul securității și apărării).

29. Obiectivele politicii de apărare urmează a fi realizate prin concentrarea eforturilor naționale în următoarele direcții de acțiune:

29.1. *Dezvoltarea, modernizarea și asigurarea funcționalității capacităților militare întrunite* (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.6, 27.9, 27.10, 27.13–27.19). Procesul va viza, în primul rând, Forțele Armate în scopul asigurării suficienței defensive a statului. În acest sens, Forțele

Armata trebuie să dispună de o structură de forțe pe timp de pace cât mai apropiată de organizarea acesteia pe timp de război. Structura de forțe trebuie să cuprindă elemente viabile și avansate tehnologic de comandă și control, de planificare și conducere a operațiilor, de instruire instituțională, precum și elemente de generare a forțelor. Aceste componente structurale vor fi asigurate cu personal suficient și calificat, vor fi dotate cu armament și echipament modern și interoperabil necesar realizării viziunii strategice.

Pentru îndeplinirea acestei direcții:

29.1.1. se va implementa principiul de comandă și control centralizat și de execuție descentralizată;

29.1.2. se vor dezvolta capacități de luptă și de sprijin de luptă agile, receptive și letale, care vor asigura funcționalitatea Forțelor Armate. O atenție specială, în acest sens, va fi acordată capacității de apărare antiaeriană, comandă și control, artilerie, mobilitate și manevră, geniu, avertizare timpurie, informații și cercetare militară, forțe speciale, protecție a forțelor, comunicații și securitate cibernetică;

29.1.3. se vor dezvolta capacități de sprijin logistic și medical multilateral;

29.1.4. se vor realiza procese de modernizare și finalizare a înlocuirii tehnicii, a armamentelor și a echipamentelor învechite cu sisteme performante și interoperabile cu statele partenere;

29.1.5. se vor asigura resurse financiare și materiale în scopul modernizării și administrării eficiente a infrastructurii militare, conform cerințelor specifice.

Forțele Armate, ca nucleu al sistemului național de apărare, vor deține capacități și vor spori eforturile de generare și instruire a forțelor pregătite și capabile să execute misiunile atribuite, inclusiv cu suportul partenerilor.

Pentru aceste eforturi vor fi realizate proiecte și programe de dezvoltare la nivel național, inclusiv cu sprijinul partenerilor (pe linie bilaterală și suport UE, NATO etc.).

29.2. Asigurarea funcționării mecanismului de mobilizare și evidență a resurselor de apărare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.6, 27.15) are scopul de a consolida capacitățile de mobilizare economică în contextul asigurării unei apărări naționale eficiente și robuste. Va fi revigorat mecanismul de mobilizare și pregătire de mobilizare, în conformitate cu legislația. Aceste măsuri vor sprijini eforturile de pregătire și răspuns la crize, asigurând securitatea și stabilitatea pe termen lung, și se vor concentra, în primul rând, pe elaborarea Planului de mobilizare a economiei naționale, dezvoltarea și punerea în aplicare a Registrului de stat al resurselor de apărare și pe asigurarea alocărilor de resurse suficiente pentru Agenția Rezerve Materiale.

În acest sens, autoritățile administrației publice de toate nivelurile, în cooperare cu sectorul privat și mediul de afaceri, vor contribui la elaborarea și implementarea Planului de mobilizare a economiei naționale și vor susține acțiunile de pregătire pentru mobilizare și cele de mobilizare propriu-zisă, în conformitate cu

responsabilitățile ce le revin.

Totodată, crearea și funcționarea bazei de date a resurselor de apărare vor fi realizate prin acordarea accesului necesar la alte sisteme informaționale automatizate ale autorităților publice. Acest pas va asigura colectarea, stocarea, actualizarea și analiza datelor asociate resurselor destinate mobilizării și de apărare. Mai mult ca atât, va permite dezvoltarea unui sistem de management al resurselor de apărare eficient și modern, care va permite conducerii, la nivel instituțional și național, să ia decizii bine informate și în timp util.

O atenție aparte va fi acordată pregătirii și menținerii capacității de mobilizare, care vor continua să se realizeze prin instruirea populației, a instituțiilor și a rezerviștilor, prin pregătirea teritoriului pentru apărare, precum și prin asigurarea încadrării la nivelul calitativ și cantitativ a necesarului planificat. Vor fi organizate și desfășurate exerciții la toate nivelurile (strategic, operațional și tactic) în scopul testării capacității decizionale naționale, a rolurilor și a responsabilităților, a cooperării, a procedurilor de răspuns ale forțelor destinate apărării naționale, a pregătirii rezerviștilor și a capacității de generare a forțelor. Va fi examinată oportunitatea instituirii și stabilirii statutului serviciului militar în rezervă, cu acordarea calității de rezervist voluntar.

Autoritățile publice de toate nivelurile vor identifica și vor înlătura și/sau vor atenua deficiențele de ordin economic, legislativ, de coordonare, de responsabilitate și organizaționale, conform competențelor stabilite de legislație.

Se vor întreprinde măsuri necesare pentru consolidarea capacității operaționale a rezervei Forțelor Armate, a rezervelor de stat și de mobilizare. Totodată, va fi stabilită succesiunea/algorithmul implicării sectorului privat în procesul de mobilizare a infrastructurii și a resurselor. Se vor întreprinde măsuri în scopul revigorării capacităților de apărare teritorială și ale protecției civile.

29.3. Dezvoltarea și punerea în aplicare a conceptului de rezistență națională (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.5, 27.9–27.11, 27.15) în cazul unei agresiuni armate directe asupra țării. Direcția se va realiza printr-o abordare unitară la nivel național, care va include și valorificarea expertizei partenerilor și a lecțiilor rezultate în urma războiului din Ucraina. Adicional, în programele instituțiilor de învățământ în domeniul militariei vor fi incluse tematicile specifice luptei de rezistență, vor fi efectuate studii analitice și vor fi elaborate conceptele specifice luptei de rezistență.

29.4. Consolidarea capacității instituționale și asigurarea unui management eficient și transparent al sistemului național de apărare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.5, 27.7, 27.8, 27.15, 27.17–27.19) sunt de o importanță primordială. Managementul sistemului național de apărare trebuie să asigure gestionarea funcționării acestuia, într-o manieră sistematică și transparentă, pe termen mediu și lung, corespunzător standardelor înalte de calitate. Acest obiectiv se va realiza printr-un proces eficient de luare a deciziilor, în cadrul unui sistem de conducere la nivel național. Astfel, se va asigura

organizarea structurală adecvată, cu entități relevante și resurse necesare, care să realizeze sarcinile de importanță majoră și coerență interinstituțională, precum și de adaptare continuă la nevoile specifice și la evoluțiile în domeniul apărării.

De asemenea, se va urmări o aplicare riguroasă a documentelor în baza cărora se realizează planificarea apărării și se va instituționaliza și optimiza procesul de planificare, alocare și utilizare a resurselor destinate apărării.

Accentul se va pune pe responsabilizarea instituțiilor statului, de toate nivelurile, cu atribuții în domeniul apărării, precum și a societății în raport cu imperativul dezvoltării și asigurării funcționalității sistemului național de apărare. Dezideratul va fi realizat printr-o comunicare eficientă cu privire la bugetul apărării, dezvoltarea și/sau îmbunătățirea cooperării civil-militare, a culturii de securitate și apărare instituțională și a protecției societății etc.

În cadrul sistemului național de apărare, o atenție deosebită va fi acordată sporirii capacităților instituționale de supraveghere, responsabilitate și anticorupție.

29.5. Dezvoltarea capacității de supraveghere și control al spațiului aerian (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1, 27.2, 27.5, 27.6, 27.10, 27.13, 27.14, 27.15, 27.17, 27.18). Războiul din Ucraina și caracteristicile teritoriului Republicii Moldova au evidențiat încă o dată importanța majoră a dotării Forțelor Armate cu un sistem modern și fiabil de apărare aeriană. Această cerință se va realiza prin asigurarea graduală (etapizată) cu echipamente specifice, dezvoltarea infrastructurii, instruirea personalului, asigurarea mentenanței și a suportului logistic etc.

Complementar, va fi dezvoltat un sistem integrat de avertizare timpurie bazat pe informații provenite din toate sursele disponibile (senzori, vehicule aeriene fără pilot (UAV), informații din partea populației etc.). Un accent deosebit se va pune pe dezvoltarea unui sistem integrat de vehicule aeriene fără pilot (UAV) capabile să execute un spectru larg de misiuni. Integrarea și interoperabilitatea cu sistemele de supraveghere și control al spațiului aerian ale UE vor fi realizate prin dezvoltarea parteneriatelor cu statele vecine și organizațiile regionale privind schimbul de date aeriene. Realizarea acestui deziderat va avea la bază necesitatea de investiții naționale, precum și de cele oferite de parteneri, atât pe linie bilaterală, cât și cu suportul UE, NATO etc., în materie de echipament, tehnologii, informații și instruire.

29.6. Ajustarea cadrului legal și a proceselor de reformă a sistemului național de apărare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.5, 27.7, 27.8, 27.15, 27.17, 27.20, 27.21). Sistemul național de apărare are nevoie de un cadru legal care să determine procese și mecanisme coerente, eficiente și interoperabile, în măsură să pună la dispoziția instituțiilor responsabile instrumentele necesare gestionării diverselor categorii de provocări sistemice. În scopul creșterii rezilienței întregului sistem și al evitării unor discrepante, suprapuneri sau omiteri sistemice, demersurile legislative vor fi efectuate printr-o abordare sincronizată și o coordonare eficientă interinstituțională pe domeniul

apărării, în special între Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne, serviciile speciale, precum și alte instituții cu atribuții în domeniul apărării naționale.

Concomitent, vor fi create și implementate instrumente/tehnici/mecanisme de asigurare a interoperabilității interinstituționale (corelarea planurilor situaționale, standardizarea proceselor de comunicare, promovarea principiilor buneii guvernări, instruire și exerciții etc.). Coordonarea acestor eforturi va fi realizată sub control și monitorizare din partea conducerii sistemului național de apărare, ca una dintre măsurile controlului democratic și civil asupra sistemului de securitate și apărare.

Prezenta direcție presupune reglementarea clară a nivelurilor conducerii sistemului național de apărare (politic, politico-militar, militar), revizuirea structurii, a rolului, a responsabilităților și a mecanismelor de conlucrare între componentele forțelor destinate apărării naționale, cuprinzând și componenta civilă, pe timp de asediu și război. Un efort major în acest sens va fi orientat spre stabilirea clară a structurii Forțelor Armate ca element de bază în desfășurarea de acțiuni de apărare și operații militare, precum și a rolului Ministerului Apărării ca autoritate publică centrală cu responsabilități în asigurarea apărării naționale și securității militare.

Va fi asigurată armonizarea cadrului normativ național în domeniul apărării cu cel al UE și/sau al țărilor europene, precum și cu prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, în special în ceea ce privește domeniile ce țin de securitatea umană, respectarea drepturilor omului, protecția civililor și a personalului umanitar, protejarea patrimoniului cultural național și internațional.

29.7. Consolidarea protecției spațiului cibernetic (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1, 27.2, 27.4, 27.5, 27.9, 27.13, 27.15). Securitatea și apărarea cibernetică sunt elemente fundamentale ale procesului de consolidare a rezilienței naționale și a capacității de rezistență. Obiectivul strategic în acest domeniu îl reprezintă asigurarea rezilienței și securității cibernetică a entităților publice și private care dețin infrastructuri cu valențe critice, precum și a furnizorilor de servicii esențiale pentru susținerea unor activități societale și economice critice.

Forțele Armate își vor întări capacitățile de securitate cibernetică prin sporirea capabilităților instituționale, a rezilienței sistemelor informatice și de comunicații proprii și eficientizarea capacității de detecție și investigare rapidă și răspuns la atacurile cibernetică, concomitent cu perfecționarea măsurilor de protecție a informațiilor clasificate gestionate, precum și cu creșterea culturii de securitate a personalului și cooperarea cu partenerii.

Totodată, în asigurarea protecției spațiului cibernetic, un rol important va reveni structurilor Ministerului Apărării, Agenției pentru Securitate Cibernetică, Serviciului Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică, centrelor de răspuns la incidente cibernetică sectoriale, precum și Institutului Național de Inovații în Securitatea Cibernetică „Cybercor”.

În acest sens, pe lângă investițiile naționale, esențiale vor fi și suportul și cooperarea cu partenerii, atât pe linie bilaterală, cât și cu UE, NATO etc., în materie de echipament, tehnologii, schimb de informații și instruire.

29.8. Consolidarea capacităților și a mecanismelor naționale de anticipare, prevenire și contracarare a amenințărilor și riscurilor la adresa securității statului, inclusiv a celor cu caracter hibrid (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1, 27.2, 27.4, 27.5, 27.6, 27.9, 27.10, 27.13, 27.15, 27.16, 27.18). Războiul din Ucraina a demonstrat că evaluarea permanentă a mediului strategic de securitate și a situației politico-militare pe plan intern și la nivel regional este o cerință determinantă în asigurarea procesului decizional exercitat de către factorii și centrele de conducere.

Dezvoltarea și menținerea capacităților de analiză și evaluare a unui spectru larg de informații impun realizarea și menținerea unor capabilități militare și civile în domeniul apărării, care trebuie să fie pregătite de luptă permanent. Aceste capabilități vor asigura supravegherea continuă, avertizarea timpurie și schimbul interinstituțional de informații, precum și o reacție hotărâtă în situații de criză, în baza analizei indicatorilor relevanți. În acest sens, vor fi organizate activități de verificare a procedurilor și mecanismelor de acțiune, a planurilor operaționale și a sistemului de alertă la nivel național în cazurile de instituire a stării de urgență, asediu sau război.

Totodată, se va ține cont de perfecționarea și modernizarea sistemelor de alarmare, înștiințare și avertizare a populației în cazul crizelor generate de situații de urgență majoră.

Complementar, vor fi dezvoltate relațiile cu partenerii externi, atât pe linie bilaterală, cât și cu UE și NATO, în domeniul îmbunătățirii capacității de cunoaștere a situației și de avertizare timpurie.

29.9. Perfecționarea și dezvoltarea sistemului de instruire și învățământ militar (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 1, 2, 4, 5, 11, 12, 15, 18) au ca obiectiv fundamental asigurarea unei pregătiri unitare și interoperabile/compatibile a tuturor forțelor destinate apărării naționale, în conformitate cu sarcinile și misiunile specifice în situații de asediu și război. Efortul va fi ghidat de următoarele principii-cheie:

29.9.1. perfecționarea sistemului de formare inițială, specifică și continuă a forțelor destinate apărării naționale, astfel încât toate componentele să fie instruite conform sarcinilor și capacităților specifice, în vederea corelării cu necesitățile operative ale conceptului de angajare a forțelor și realitatea mediului operațional;

29.9.2. dezvoltarea sistemului de învățământ în domeniul militariei, flexibil, orientat spre lideri de toate nivelurile (strategic, operațional și tactic) motivați, competenți, profesioniști, pregătiți corespunzător cerințelor sistemului național de învățământ și ale standardelor internaționale;

29.9.3. integrarea în programele de pregătire și instruire a lecțiilor însușite din evoluțiile contextului regional de securitate, inclusiv din războiul din Ucraina. Va fi

realizată adaptarea rapidă a planurilor și curriculumului de învățământ ale Academiei Militare a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun” la noile tehnologii și modalități de luptă, aliniată la cerințele războiului modern;

29.9.4. consolidarea capacității de conducere la nivel operativ și strategic prin desfășurarea de antrenamente și exerciții comune în domeniul apărării naționale;

29.9.5. implementarea, cu suportul partenerilor, a programelor de formare continuă, schimb de experiență și lecții însușite, conștientizarea și adaptarea celor mai bune practici în domeniu, cu identificarea și aplicarea unor metode din practica internațională;

29.9.6. implementarea disciplinelor opționale în domeniul securității și apărării în programe curriculare pentru instituțiile de învățământ universitar, în programe de educație militar-patriotică a tinerei generații, precum și valorificarea tradițiilor istorice în societate;

29.9.7. asigurarea, printr-o coordonare și colaborare eficientă, a coerenței, a compatibilității operaționale, a interoperabilității interinstituționale, precum și cu statele partenere.

În toate aceste măsuri asumate vor fi implicate comunitățile academice, mass-media și societatea civilă.

29.10. *Perfecționarea sistemului de protecție socială a efectivului structurilor sistemului național de apărare* (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.2, 27.3, 27.10, 27.14, 27.18). Asigurarea unei resurse umane de calitate rămâne a fi baza sustenabilității sistemului național de apărare. În acest sens, se vor implementa măsuri de gestionare a problemelor sociale cu care se confruntă angajații sistemului național de apărare și familiile acestora. Astfel, se va urmări îmbunătățirea cadrului legal privind salarizarea personalului, crearea condițiilor pentru înlăturarea inechităților și discrepanțelor majore din sistemul de salarizare. Vor fi întreprinse măsuri pentru asigurarea creșterii calității vieții și îmbunătățirea condițiilor adecvate de lucru și de trai pentru întregul personal.

Recrutarea și retenția personalului din cadrul sistemului național de apărare se vor realiza prin identificarea și implementarea măsurilor adecvate pentru creșterea atractivității profesiei militare și a competitivității instituției militare pe piața forței de muncă. Planificarea și realizarea recrutării și a selecției se vor face în acord cu necesitățile reale pentru asigurarea îndeplinirii misiunilor, adoptându-se măsurile necesare creșterii gradului de retenție a personalului, concomitent cu stimularea performanței profesionale.

În acest sens, vor fi implementate stimulente, inclusiv financiare, axate pe instituirea unor indemnizații de încadrare atractive și a unor facilități motivaționale și criterii pentru semnarea unor contracte consecutive de îndeplinire a serviciului militar, dar și menținerea unui salariu minim pe sector cel puțin la nivelul salariului mediu pe economie etc.

29.11. *Asigurarea securității, a integrității și a funcționalității eficiente a infrastructurii critice de apărare și militare* (contribuie direct sau tangențial la

implementarea OS 27.2–27.4, 27.6, 27.7, 27.9, 27.13, 27.15, 27.21). Un rol central îl va avea consolidarea infrastructurii critice pe baza unei abordări unice din partea instituțiilor statului. În cadrul acestui efort va fi asigurată evaluarea continuă, protecția și funcționalitatea optimă a infrastructurii critice a statului. Totodată, la necesitate, va fi revizuit rolul, responsabilitățile și principiile de activitate ale instituțiilor cu responsabilități în domeniu.

De asemenea, eforturile majore vor fi orientate către modernizarea, standardizarea și corelarea infrastructurii de apărare și militare cu misiunile, structura de forțe și procesul de dezvoltare a capabilităților militare.

O atenție deosebită va fi acordată asigurării rezilienței energetice prin creșterea capacității locale de generare a energiei și diversificarea surselor de aprovizionare cu energie. Pentru aceasta vom investi în dezvoltarea infrastructurii energetice, reducerea dependenței de sursele de import, valorificarea tehnologiilor energiei regenerabile, crearea și menținerea stocurilor de combustibili, precum și în implementarea măsurilor de eficiență energetică pentru diminuarea consumului specific de energie.

Se vor explora căi de atragere de fonduri, inclusiv europene, pentru finanțarea proiectelor de importanță critică.

29.12. Dezvoltarea etapizată a industriei naționale de apărare și conectarea la lanțurile valorice și activitățile industriei europene de apărare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.5, 27.7, 27.14, 27.15, 27.17, 27.18). În contextul de securitate regională, lipsa unui spectru cuprinzător, sustenabil și rentabil de industrie și capacități tehnologice de apărare proprii reprezintă o provocare majoră. În procesul de dezvoltare și modernizare pe termen mediu și lung, aceasta va fi atenuată de sprijinul industriei de apărare al partenerilor, precum și de studiul și valorificarea pieței internaționale de tehnologii emergente și disruptive de apărare. În aceste condiții, se impune identificarea de măsuri imediate pentru asigurarea unei autonomii de capacități critice de apărare.

Pentru acest scop vor fi valorificate capacitățile tehnologice și industriale naționale, cu implicarea activă a statului, a sectorului privat, a organizațiilor nonguvernamentale și a mediului academic și științific. Măsurile și intervențiile aferente vor fi orientate pe următoarele dimensiuni:

29.12.1. dezvoltarea cadrului normativ în domeniul industriei naționale de apărare;

29.12.2. dezvoltarea capacităților de cercetare-dezvoltare și expertiză națională, precum și de stimulare a cercetării-inovării în domeniul industriei militare și al produselor cu dublă utilizare;

29.12.3. stimularea investițiilor publice și private (autohtone și străine) în producerea de armament și muniții, inclusiv prin valorificarea platformelor investiționale și a schemei de ajutor de stat regionale stabilite în strategii și programe de dezvoltare economică și industrială la nivel național;

29.12.4. consolidarea industriei naționale de apărare prin managementul

achizițiilor pentru apărare;

29.12.5. conectarea industriei naționale de apărare la industria europeană și dezvoltarea parteneriatelor și a cooperării în domeniu;

29.12.6. asigurarea unui mediu economic sustenabil, incluziv, competitiv și atractiv pe dimensiunea investițională și antreprenorială, cuprinzând extinderea parteneriatelor strategice de cooperare.

29.13. *Perfecționarea sistemului de achiziții strategice în domeniul apărării* (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.8, 27.14, 27.15, 27.18, 27.20). Managementul achizițiilor pentru apărare va urmări utilizarea eficientă a fondurilor alocate într-un sistem cadru funcțional și flexibil. Acesta va include procese și proceduri definite pentru a planifica și a executa achiziții anuale și multianuale strategice, inclusiv centralizate la nivel național și în comun cu UE, precum și cu alți parteneri. În acest sens, vor fi inițiate și continuate acțiuni de ajustare a cadrului normativ și de racordare la standardele și rigorile UE.

De asemenea, vor fi întreprinse măsuri privind îmbunătățirea cadrului normativ pentru asigurarea achizițiilor necesare completării rezervelor de stat și de mobilizare. Va fi asigurată armonizarea permanentă a politicilor de achiziții cu planificarea apărării și cu resursele puse la dispoziție.

29.14. *Dezvoltarea și diversificarea programelor de cercetare-dezvoltare și inovare din domeniul securității și apărării* (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.4, 27.11, 27.13, 27.14, 27.17, 27.21) se vor realiza în corelație cu necesitățile de cercetare-dezvoltare a sectorului de securitate și apărare. Creșterea competenței științifice naționale în domeniul apărării se va obține prin extinderea și diversificarea domeniilor științifice de cercetare, prin intermediul valorificării practice a rezultatelor științifice și consolidării raporturilor dintre entitățile de cercetare-dezvoltare la nivelul mediului academic național, societatea civilă, organizațiile neguvernamentale și mediul privat.

Eforturile vor fi orientate spre analiza problemelor actuale, identificarea factorilor de risc și a soluțiilor adecvate de contracarare a acestora, asigurând aplicarea lor în procesele de dezvoltare a sistemului național de apărare, în general, și a Forțelor Armate, în particular.

În vederea dezvoltării nivelului de expertiză se va spori participarea specialiștilor din unitățile de cercetare-dezvoltare ale sistemului de apărare națională la proiecte/activități derulate în cooperare cu instituțiile internaționale de profil. Experiența obținută din cooperarea cu partenerii și lecțiile însușite în contextul războiului din Ucraina vor fi întrebuintate în formarea capacității naționale, aplicând exemplele de bună practică și îmbunătățindu-le pe cele deja existente.

29.15. *Dezvoltarea și eficientizarea mecanismelor de comunicare strategică și protecție a spațiului informațional* (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.6, 27.10, 27.12, 27.15–27.21) reprezintă un element esențial în combaterea amenințărilor hibride, în special a campaniilor de dezinformare și propagandă ce vizează Republica Moldova. În acest sens, va fi

asigurată sinergia acțiunilor, care să asigure dezvoltarea capacităților instituționale de comunicare strategică și combatere a dezinformării. Acțiunile scontate vor fi obținute prin punerea în aplicare a mecanismelor de coordonare și cooperare interinstituțională la toate nivelurile, inclusiv prin preluarea practicilor internaționale. Totodată, vor fi implementate soluții tehnice corespunzătoare în scopul monitorizării și analizei continue a spațiului informațional.

Interacțiunea dintre instituțiile de apărare și societatea civilă este profund relaționată de maturitatea democratică și transparența reciprocă. Astfel, va fi asigurat un dialog constructiv între instituțiile statului cu atribuții în domeniul apărării și societatea civilă, îmbunătățind transparența prin organizarea de forumuri și discuții publice și asigurarea transmiterii informațiilor veridice prin canale credibile și sigure.

Un rol important va avea Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării, destinat consolidării și îmbunătățirii eforturilor interinstituționale în lupta împotriva dezinformării, manipulării informațiilor și împotriva acțiunilor coordonate de răspândire a mesajelor, a narațiunilor, a comunicărilor, indiferent de originea acestora, care prezintă pericol sau pot prejudicia securitatea națională și pot periclita realizarea intereselor naționale.

29.16. Asigurarea integrării în arhitectura de securitate și apărare europeană (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.3, 27.5–27.15, 27.17–27.21) se va realiza prin intensificarea dialogului politic și a cooperării practice cu UE pe dimensiunile Politicii Externe și de Securitate Comună (*PESC*) și ale Politicii de Securitate și Apărare Comună (*PSAC*) în vederea prevenirii conflictelor și a gestionării crizelor, precum și a asigurării stabilității regionale.

Va fi asigurată implementarea obiectivelor Planului național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la UE specifice domeniului securității și apărării. Totodată, vor fi valorificate formatele de dialog la nivel înalt, inclusiv cele subsumate Parteneriatului de Securitate și Apărare RM-UE. În acest sens, vor fi studiate posibilitățile extinderii ariilor de cooperare cu instituțiile UE, în principal în contextul desfășurării Misiunii de parteneriat a Uniunii Europene în Republica Moldova (*EU Partnership Mission in the Republic of Moldova – EUPM*).

În contextul proceselor integraționiste vor fi valorificate și dezvoltate programele și proiectele de asistență în domeniul securității și apărării oferite prin intermediul inițiativelor și structurilor UE (Facilitatea Europeană pentru Pace (*European Peace Facility – EPF*), Cooperarea structurată permanentă în domeniul apărării și securității în cadrul Uniunii Europene (*Permanent Structured Cooperation – PESCO*), Agenția Europeană de Apărare (*European Defence Agency – EDA*) etc.). Vor fi depuse eforturile necesare pentru adaptarea cadrului normativ național în perspectiva participării la implementarea inițiativelor europene dedicate dezvoltării de capabilități militare și creșterii capacității operaționale. Vor fi valorificate și oportunitățile de efectuare a achizițiilor comune și de colaborare prin intermediul agențiilor europene specializate.

Un efort deosebit va fi direcționat spre aprofundarea dialogului politic și cooperării practice cu NATO în domeniul apărării și securității. În acest sens, vor fi consolidate și valorificate la maximum mecanismele și platformele de cooperare existente, în special în contextul asigurării interoperabilității multilaterale cu statele partenere. O prioritate în acest sens o constituie și implementarea Pachetului sportit de consolidare a capacităților de apărare (EDCB). Totodată, vor fi stabilite noi oportunități de cooperare, în special în contextul revizuirii mecanismului de cooperare cu NATO, prin elaborarea Programului individual al Parteneriatului RM-NATO (ITPP).

29.17. Consolidarea credibilității, a parteneriatelor strategice și de cooperare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.6, 27.8, 27.10, 27.11, 27.13, 27.14, 27.18, 27.19, 27.21). În acest sens, se va continua cu determinare implementarea angajamentelor asumate în procesul dezvoltării și modernizării capacității naționale de apărare, cu asigurarea creșterii treptate a alocărilor bugetare pentru apărarea națională la 1% din PIB până în anul 2030.

Vor fi dezvoltate și/sau eficientizate programele, planurile, inițiativele și acordurile bilaterale, cu partenerii relevanți, în diferite formate de cooperare, urmărindu-se intensificarea diplomației apărării și a mecanismelor de cooperare și asistență. Un efort deosebit va fi direcționat spre asigurarea interoperabilității cu partenerii.

Vor fi consolidate parteneriatele strategice de securitate și apărare prin încheierea de noi acorduri care să conțină și garanții de securitate și apărare, menite să contribuie la asigurarea stabilității regionale și la îndeplinirea angajamentelor asumate și a obiectivelor strategice de securitate.

De asemenea, se va continua dezvoltarea cooperării bilaterale și a dialogului pe dimensiunea apărării cu partenerii tradiționali, urmărindu-se concomitent extinderea sau inițierea cooperării și cu alte state.

În acest sens, vor fi intensificate și aprofundate parteneriatele în domeniul securității și apărării cu Statele Unite ale Americii, Republica Franceză, Republica Federală Germania, Regatul Unit, Republica Italiană, Republica Turcia, Republica Polonă, Republica Cehă, Republica Lituania, Republica Letonia, Republica Estonia, Regatul Țărilor de Jos, Regatul Suediei, Regatul Spaniei, Regatul Norvegiei, Regatul Danemarcei etc.

Se va intensifica consolidarea parteneriatului strategic privilegiat, profund și multidimensional cu România, în calitate de partener esențial pentru Republica Moldova, inclusiv prin mecanismul comisiei mixte moldo-române în domeniul apărării.

Se va dezvolta și se va aprofunda parteneriatul în domeniul securității și apărării cu Ucraina, inclusiv prin revizuirea ariilor de cooperare existente și identificarea altor posibilități.

La fel, vor fi evaluate căile de dialog cu organizațiile internaționale și partenerii privind identificarea soluțiilor în vederea retragerii forțelor armate ale

Federației Ruse și a distrugerii și/sau evacuării stocului de muniții depozitate pe teritoriul Republicii Moldova, sub supraveghere internațională.

29.18. Consolidarea și sporirea potențialului de furnizor de securitate (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.2, 27.5, 27.10, 27.12, 27.17, 27.18, 27.21) se vor realiza prin asigurarea îndeplinirii angajamentelor asumate și continuarea dialogului cu partenerii, structurile și instituțiile internaționale abilitate. Efortul va fi orientat spre extinderea participării la misiunile și operațiile internaționale sub egida UE, ONU, OSCE și NATO, cu specialiști și/sau contingente naționale sau multinaționale (împreună cu partenerii), militare, civile și de poliție, inclusiv până la nivel de batalion.

În vederea asigurării interoperabilității cu partenerii vor fi dezvoltate facilități specifice de instruire, va fi asigurată dotarea cu echipament adecvat misiunilor, precum și se va intensifica participarea la activități comune de instruire și planificare, la exerciții internaționale și multinaționale. Vor fi întreprinse acțiuni pentru intensificarea dialogului politic și a cooperării practice cu statele membre UE, în contextul eforturilor continue de stabilizare a situației de securitate în regiunea Mării Negre.

29.19. Fortificarea sistemului medical public și departamental (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 27.1–27.5, 27.12) va continua procesul de dezvoltare a unui sistem medico-militar performant, calitativ și eficient, integrat în structura organizațională militară, capabil să asigure servicii medicale primare, ambulatorii, specializate și spitalicești, expertiză medico-militară, precum și sprijin medical operațional.

În scopul asigurării standardizării și uniformizării protocoalelor medicale de tratament al pacienților, se va aprofunda cooperarea și conectarea cu rețelele internaționale de schimb de date medicale militare.

Concomitent, vor continua proiectele de asistență destinate creșterii capacității de reacție și expertiză medicală prin achiziționarea de laboratoare, tehnică și echipamente medicale, precum și prin adaptarea serviciilor medicale și pregătirea personalului medical pentru situații de urgență, stare de asediu și război.

La nivel național, va fi asigurată creșterea capacității integrate de reacție și de intervenție rapidă în situații de urgență, funcționalitatea și sustenabilitatea sistemului de sănătate publică prin integrarea timpurie a resurselor medicale civile, militare și comerciale, atât proprii, cât și ale partenerilor, în procesul de planificare a acțiunilor de apărare.

Capitolul IV

RESURSE PENTRU REALIZAREA APĂRĂRII NAȚIONALE

30. Realizarea pe termen mediu și lung a obiectivelor Strategiei, a asigurării funcționalității sistemului național de apărare și utilizarea eficientă a resurselor pot avea loc în următoarele condiții:

30.1. asigurarea alocărilor bugetare pentru apărarea națională conform prevederilor SSN, creșterea treptată a bugetului, astfel încât până în anul 2030 să atingă 1% din PIB;

30.2. asigurarea cu resurse umane adecvate pentru apărarea statului;

30.3. menținerea capacității permanente de reziliență a statului și a societății în toate domeniile.

Eforturile naționale pentru dezvoltarea capacităților necesare apărării naționale se bazează pe utilizarea eficientă a întregii game de resurse puse la dispoziție, îndeosebi a celor umane, financiare și materiale. Aplicarea sistemului de planificare, programare, bugetar și de evaluare a forțelor, a activităților și a resurselor instituțiilor va contribui în mod esențial la planificarea și utilizarea cu maximă eficiență a resurselor, în funcție de obiectivele expuse în Strategie. Suplimentar alocărilor bugetare naționale, în procesul de identificare și asigurare a resurselor necesare implementării Strategiei, va fi luată în considerare și asistența partenerilor.

Secțiunea 1

Resurse financiare

31. Elementul esențial în realizarea obiectivelor politicii de apărare constă în asigurarea resurselor financiare din contul bugetului de stat și al asistenței partenerilor externi. Experiențele anterioare demonstrează că aprobarea unei strategii în domeniul apărării care nu are acoperire financiară duce la diminuarea considerabilă a capacității de apărare a statului. Prin urmare, alocarea resurselor financiare necesare pentru implementarea Strategiei, precum și majorarea acestora corespunzător riscurilor și amenințărilor emergente trebuie să rămână un obiectiv prioritar al conducerii statului.

32. Ținând cont de complexitatea, durata și resursele necesare procesului de menținere, dezvoltare și modernizare a capacităților naționale de apărare, precum și de prevederile SSN, alocarea financiară pentru apărarea națională va fi asigurată prin creșterea treptată a bugetului, astfel încât până în anul 2030 să atingă 1% din PIB. În mod prioritar, alocările vor fi orientate spre menținerea, dezvoltarea și modernizarea capacității operaționale a componentei de bază a Forțelor Armate, precum și spre sporirea contribuției la asigurarea securității regionale și internaționale.

33. Pentru a sprijini procesul de dezvoltare și modernizare, minimum 25% din bugetul de apărare vor fi alocate pentru înzestrare și modernizare și 2% – pentru cercetare-dezvoltare, inovare și investiții locale în asigurarea unei autonomii proprii de capabilități critice.

34. Ulterior, având în vedere dezideratul național de integrare europeană, în vederea asigurării funcționalității, dezvoltării, modernizării și integrării sistemului de apărare pe termen lung în sistemul european de securitate și apărare, Republica Moldova va tinde spre media alocărilor bugetare europene.

Secțiunea a 2-a Resurse umane

35. Oamenii constituie baza funcționării sistemului de apărare, care operaționalizează și determină valoarea tuturor celorlalte componente. Pregătirea și dezvoltarea profesională prin învățare pe tot parcursul vieții continuă să rămână a fi imperativul-cheie pentru profesionalizarea sistemului național de apărare. Acestea vor fi transpuse în practică cu scopul îmbunătățirii permanente a sistemului de învățământ în domeniul militariei prin cooperare cu partenerii externi, precum și prin intermediul programelor naționale de dezvoltare profesională în domeniul securității și apărării, asigurate de instituțiile statului și societatea civilă.

Menținerea unui proces viabil de asigurare a sistemului național de apărare cu resurse umane este dependentă de majorarea resurselor financiare alocate în acest sens. Acțiunile prioritare vor fi orientate spre crearea condițiilor de valorificare a rezervelor existente și prin atragerea unui număr mai mare de cadre profesionale calificate și specialiști în instituțiile și structurile de forță ale sistemului național de apărare. Totodată, va fi menținut sistemul mixt de completare/recrutare în Forțele Armate (militari în termen și prin contract), cu accent pe serviciul militar prin contract. Această abordare va rămâne una dintre modalitățile principale prin care Republica Moldova poate pregăti rezerva Forțelor Armate și cetățenii săi pentru apărarea Patriei.

36. Pentru a asigura o abordare cuprinzătoare, eficientă și incluzivă privind egalitatea de gen va fi implementat Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea. Totodată, vor fi luate măsuri tangibile de creștere a nivelului de participare și reprezentare a femeilor în sectorul de securitate și apărare, menite să asigure inclusiv interoperabilitatea cu partenerii, măsuri de reducere a stereotipurilor și barierelor în domeniu, dar și o creștere a eficienței mecanismelor de prevenire, raportare și examinare a cazurilor de discriminare.

Secțiunea a 3-a Resurse materiale

37. Guvernul va continua alocarea resurselor materiale suficiente pentru întărirea eficacității sistemului național de apărare. O atenție sporită va fi acordată dezvoltării și modernizării capabilităților militare ale Forțelor Armate.

38. Capacitatea de mobilizare este un element important al rezilienței statului și trebuie să fie coordonată într-o manieră coerentă și integrată. În acest sens, elaborarea și aprobarea Planului de mobilizare a economiei naționale, dezvoltarea și punerea în aplicare a Registrului de stat al resurselor de apărare, precum și asigurarea Agenției Rezerve Materiale cu resursele adecvate/suficiente sunt primordiale. Guvernul va intensifica supravegherea și controlul privind corectitudinea executării responsabilităților de mobilizare, conform legislației, de către autoritățile publice și sectorul privat.

39. Aceste procese vor impune ajustarea, eficientizarea și digitalizarea mecanismelor necesare proceselor de mobilizare, precum și o capacitate sporită de conlucrare a instituțiilor statului.

Capitolul V

IMPACT

40. În contextul strategic actual, recurgerea la forța armată și ocuparea teritoriului altui stat sunt realități ce reprezintă o amenințare sistemică nu doar pentru țările din regiune, dar și pentru toate democrațiile consolidate. Aceste realități afectează și statul Republica Moldova, societatea și cetățeanul. Efectele pe termen mediu și lung ce derivă din implementarea Strategiei vor fi condiționate de alocările bugetare de stat și de suportul partenerilor.

41. Strategia promovează viziunea comprehensivă a sistemului național de apărare, având ca scop dezvoltarea, modernizarea și buna funcționare a acestuia prin responsabilizarea tuturor instituțiilor abilitate în vederea protejării societății și a cetățenilor. Documentul de politici va avea un impact considerabil asupra tuturor grupurilor-țintă – statul, societatea și cetățeanul.

42. Implementarea Strategiei va asigura un mediu de securitate stabil și sigur întregii societăți și va întări încrederea cetățenilor în capacitatea statului de a garanta apărarea națională. De asemenea, menținând funcționalitatea și capacitatea adecvată a sectorului de apărare și securitate militară, se va contribui la siguranța desfășurării proceselor pe alte domenii ale statului, cum ar fi: politic, diplomatic, informațional, economic, social, de securitate și ordine publică, tehnologic etc.

43. Apărarea și securitatea militară, ca unul dintre elementele de bază ale capacității de reziliență a statului și a societății, va garanta o prosperitate economică sustenabilă și de calitate, atrăgând investiții din surse externe, care vor avea un impact direct asupra dezvoltării și bunăstării societății și a cetățeanului.

44. Odată cu acțiuni directe și investiții pe termen mediu și lung din partea

statului în sectorul de apărare și securitate militară, va crește credibilitatea, interesul și investițiile partenerilor pentru dezvoltarea și modernizarea capacităților naționale de apărare.

45. Implementarea Strategiei va contribui la sporirea capacităților instituționale de reacție la situații de criză și de gestionare a acestor situații, de gestionare a riscurilor și a amenințărilor, inclusiv a celor hibride, la adresa apărării naționale și a securității militare, consolidând astfel capacitatea de reziliență a statului și a societății.

46. În contextul obiectivului național de integrare europeană, Strategia va deveni un instrument de apropiere și integrare a sistemului național de apărare în arhitectura de securitate și apărare europeană, precum și un catalizator în atingerea unui nivel avansat al interoperabilității cu partenerii în domeniul apărării.

47. Implementarea Strategiei va asigura credibilitatea statului ca furnizor regional și internațional de securitate, cu efecte directe pozitive și pentru mediul de securitate din Republica Moldova.

48. Strategia va facilita dezvoltarea unei culturi de securitate și apărare, dar și aplicabilitatea unui mecanism eficient de control democratic civil asupra sistemului de securitate și apărare, ce va asigura o comunicare mult mai transparentă cu societatea civilă.

Capitolul VI

ETAPE ȘI MECANISME DE IMPLEMENTARE

49. Strategia se pune în aplicare în anii 2024–2034 și este valabilă până la aprobarea unei noi strategii. Strategia va fi implementată etapizat, în funcție de alocările bugetare și suportul partenerilor, urmărindu-se utilizarea eficientă a acestora.

50. În prima etapă, 2024–2030, implementarea se va axa pe procesul de dezvoltare și modernizare a capacităților naționale de apărare, precum și pe buna funcționare a sistemului național de apărare, asigurând un nivel înalt de interoperabilitate a forțelor destinate apărării naționale și a cooperării interinstituționale, în vederea realizării sarcinilor în domeniul apărării. În perspectiva integrării Republicii Moldova în UE se va asigura apropierea și sincronizarea treptată a sistemului național de apărare cu arhitectura de securitate și apărare europeană.

51. În a doua etapă, 2031–2034, pornind de la realizările primei etape,

obiectivul principal va fi finalizarea procesului de dezvoltare și modernizare a capacităților de apărare națională și integrarea completă a sistemului național de apărare în arhitectura de securitate și apărare europeană.

52. În acest sens, Guvernul va elabora și va pune în aplicare mecanismul de implementare a Strategiei prin intermediul foii de parcurs la nivel național, care se realizează de autoritățile responsabile în domeniu și se actualizează, la necesitate, o dată la trei ani. Acestui mecanism i se subscriu și alte eforturi departamentale pe dimensiunea apărării, exprimate prin inițiative, programe, planuri și proiecte de dezvoltare, profesionalizare, instruire, care vor fi sincronizate și adaptate conform rigorilor subsecvente procesului de reformă.

53. Modalitatea de implementare a obiectivelor generale din Strategie este exprimată prin realizarea obiectivelor specifice, care, la rândul lor, sunt implementate prin prisma intervențiilor stabilite în direcțiile de acțiune descrise. Un obiectiv specific contribuie direct sau tangențial, simultan sau treptat la realizarea unuia sau mai multor obiective generale. O direcție de acțiune poate contribui direct sau tangențial, simultan sau treptat la realizarea mai multor obiective specifice. Totodată, logica interdependenței și a raportului între obiectivele generale, obiectivele specifice și direcțiile de acțiune va fi reflectată în foia de parcurs pentru implementarea Strategiei.

54. Autoritățile și instituțiile implicate în realizarea Strategiei vor asigura transpunerea în planurile lor anuale și pe termen mediu a obiectivelor specifice, a direcțiilor de acțiune și a prevederilor Strategiei, în partea ce le vizează.

55. Prevederile Strategiei vor constitui drept baza pentru elaborarea strategiei militare.

Capitolul VII

MONITORIZARE, EVALUARE ȘI RAPORTARE

56. Conducerea sistemului național de apărare va supraveghea implementarea Strategiei și progresele înregistrate.

57. Guvernul, prin intermediul Ministerului Apărării, va gestiona procesul de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei, care va fi asigurat prin raportări anuale. Activitățile de monitorizare a Strategiei vor fi întreprinse pe perioada de implementare și vor include atât colectarea, prelucrarea și analiza datelor de monitorizare, cât și eventualele rectificări de conținut și formă, pe măsura desfășurării activităților planificate.

58. Procedura de evaluare a implementării Strategiei va include evaluarea intermediară și evaluarea finală. Raportul de evaluare intermediară a realizării Strategiei, prezentat până la 1 aprilie 2031, va cuprinde gradul de realizare a activităților specifice etapei și impactul acestora, precum și recomandările de ajustare (după caz) pentru următoarea etapă de implementare. Raportul de evaluare finală, prezentat până la 1 aprilie 2035, va reflecta aprecierea gradului de realizare a activităților specifice etapei de implementare și a obiectivelor politicii de apărare, impactul final, concluzii și recomandări pentru viitor.

59. Autoritățile administrației publice de toate nivelurile și instituțiile vizate vor analiza gradul de implementare a obiectivelor și a acțiunilor ce le revin și vor prezenta rapoarte de progres Ministerului Apărării, care va înainta Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului, anual, până la data de 1 aprilie, raportul generalizat cu privire la realizarea Strategiei în anul precedent.

60. Autoritățile și instituțiile responsabile de implementarea Strategiei sunt: Comisia pentru securitate națională, apărare și ordine publică a Parlamentului, Aparatul Președintelui, Cancelaria de Stat, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerul Energiei, Ministerul Sănătății, Ministerul Justiției, Ministerul Culturii, Ministerul Mediului, Serviciul de Informații și Securitate, Serviciul de Protecție și Pază de Stat și alte autorități și instituții cu responsabilități în domeniul apărării, în conformitate cu prevederile legislației.

61. În procesul de monitorizare se va acorda atenție, în primul rând, realizării viziunii Președintelui Republicii Moldova privind finanțarea adecvată și creșterea investițiilor pentru apărarea națională, stabilită în SSN, indicatorilor de monitorizare și evaluare a Strategiei prevăzuți în capitolul VIII, precum și indicatorilor de progres, stabiliți conform mecanismului de implementare a Strategiei.

Capitolul VIII
INDICATORI DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE A STRATEGIEI

62. Indicatorii de monitorizare și evaluare a Strategiei includ o varietate de elemente-cheie care oferă o imagine clară a progresului și a eficacității Strategiei. Acești indicatori sunt specifici, măsurabili, accesibili și relevanți pentru a asigura o evaluare obiectivă a performanței strategiei de apărare națională, dar și luând în considerare informația care cade sub incidența Legii nr. 245/2008 cu privire la secretul de stat. Monitorizarea lor periodică va permite ajustarea și îmbunătățirea continuă a procesului de implementare a Strategiei.

Obiectivul general	Indicatorii de rezultat	Valoarea de referință	Țintele intermediare (2029)	Ținta finală (2034)	
1. Dezvoltarea și modernizarea capacității naționale de apărare	Nivelul de încredere în Armata Națională a Moldovei	Locul 7 (conform BOP din august 2023)	În top 3 instituții cu cel mai mare nivel de încredere din partea societății		
	Locul Republicii Moldova în clasamentul puterii militare la nivel global (https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php)	Locul 144 din 145 (2024)	Ridicat cu cel puțin 5 nivele	Ridicat cu cel puțin 10 nivele	
	Numărul de tabere militare nou-construite	0 (2024)	Cel puțin 1	Cel puțin 2	
	Numărul de obiecte majore de infrastructură renovate capital și modernizate	12 (2024)	18	25	
	Rata de recrutare a personalului în forțele armate	Nu mai puțin de 5% anual, până la atingerea numărului-limită conform legislației în vigoare			
	Rata de retenție a personalului în serviciul militar	50% (2024)	Cel puțin 80%	Cel puțin 90%	

	Pondere, din bugetul alocat, a bugetului pentru cercetare și dezvoltare în domeniul apărării naționale	0% (2024)	Cel puțin 1% anual	Cel puțin 2% anual
	Numărul de proiecte de cercetare și dezvoltare în domeniul apărării	1 proiect (2024)	Cel puțin 2 proiecte anual	Cel puțin 3 proiecte anual
	Capacitatea de răspuns la crize	2 exerciții anual	Cel puțin 2 exerciții anual	Cel puțin 3 exerciții anual
	Gradul de implementare a Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023–2027	Până în 2027 – cel puțin 90%		–
	Nivelul de participare și reprezentare a femeilor în sectorul de apărare națională	16% (2024)	Cel puțin 20%	
2. Integrarea în arhitectura de securitate și apărare a UE	Numărul de misiuni și operațiuni de menținere a păcii/gestionare a crizelor ale UE la care participă Republica Moldova	2 (2024)	Cel puțin 2	Cel puțin 3
	Numărul de acorduri/memorandumuri/parteneriate noi semnate cu UE în domeniul securității și apărării	1 (2024)	Cel puțin 1 acord/memorandum/parteneriat nou semnat	Cel puțin 2 acorduri/memorandumuri/parteneriate noi semnate
	Nivelul de integrare în structurile militare ale UE	0 %	Cel puțin 70%	100%
	Numărul de platforme, proiecte și programe în domeniul apărării și securității la care Republica Moldova ia parte	1 (2024)	Cel puțin 5	Cel puțin 7

	Numărul de exerciții militare comune desfășurate în parteneriat cu UE	0 (2024)	Cel puțin 1 anual	Cel puțin 2 anual
	Gradul de aliniere a strategiilor și a politicilor naționale de securitate și apărare la cele stabilite la nivelul UE	20% (2024)	90%	100%
3. Dezvoltarea și aprofundarea relațiilor de cooperare și parteneriate bilaterale, regionale și internaționale în domeniul apărării și securității militare	Numărul de acorduri/memorandumuri noi semnate bilateral în domeniul apărării	24 (2024)	Cel puțin 1 acord/memorandum nou semnat	Cel puțin 2 acorduri/memorandumuri noi semnate
	Numărul de exerciții militare comune desfășurate cu partenerii (în țară și peste hotare)	26 (2024)	Cel puțin 26 anual	Cel puțin 26 anual
	Numărul de platforme, proiecte și programe NATO în domeniul apărării și securității la care Republica Moldova ia parte	18 inițiative de dezvoltare a capacităților de apărare (DCBI) (2024)	Cel puțin 18 inițiative/obiective de parteneriat	Cel puțin 18 inițiative/obiective de parteneriat
	Numărul de platforme, proiecte și programe în domeniul apărării și securității la care Republica Moldova ia parte	1 (2024)	Cel puțin 5	Cel puțin 7
4. Consolidarea credibilității strategice a Republicii Moldova prin atingerea a 1% din PIB pentru	Procentul PIB-ului alocat pentru apărarea națională	0,60% (2024)	Cel puțin 0,95%	Cel puțin 1,00%
	Gradul de valorificare a bugetului de apărare și a cheltuielilor asociate	95% (2023)	Cel puțin 95%	Cel puțin 97%

apărarea națională până în anul 2030				
5. Poziționarea Republicii Moldova ca furnizor regional și internațional de securitate și ca partener de încredere	Indicele global al păcii (Global Peace Index)	Locul 63 (2024)	Ridicat cu cel puțin 5 nivele	Ridicat cu cel puțin 10 nivele
	Numărul de operațiuni de menținere a păcii ale ONU, OSCE etc. la care Republica Moldova ia parte	4 (2024)	Cel puțin 5	Cel puțin 6
	Sporirea participării Republicii Moldova în misiuni și operații internaționale până la nivel de batalion (inclusiv)	2 contingente, 14 experți (2024)	Până la nivel de batalion (inclusiv)	
	Nivelul de conformare la convențiile internaționale (de exemplu, convențiile de la Geneva)	100%	100%	100%
	Nivelul de implementare a standardelor ONU/NATO pentru unitățile detașate în misiuni și operații internaționale	100%	100%	100%
	Locul Republicii Moldova în clasamentul global al ONU de contribuție cu personal individual și contingente la misiuni și operații internaționale	Locul 66 din 120 de țări (aprilie 2024)	Ridicat cu cel puțin 3 nivele	Ridicat cu cel puțin 5 nivele
	Ponderele femeilor detașate la misiuni și operații internaționale: – în contingentul din personalul detașat; – ca observator militar, ofițer de stat major, ofițer de legătură și poliție civilă din personalul detașat	10% (iulie 2024); 36% (iulie 2024)	Conform cerințelor ONU: cel puțin 15% cel puțin 25%	

CONCEPTE ȘI TERMENI

amenințare hibridă – tip de amenințare din partea unui adversar statal sau nonstatal (indivizi, grupări) care utilizează, conjugat și într-o manieră adaptivă (rapid, dinamic), metode și mijloace convenționale și neconvenționale (de ordin politic, militar, diplomatic, economic, cibernetic, informațional etc.) pentru a-și realiza obiectivele;

apărare cibernetică – ansamblu de măsuri proactive și reactive prin care se asigură confidențialitatea, integritatea, disponibilitatea, autenticitatea și nerepudierea informațiilor în format electronic, în cadrul resurselor și serviciilor publice sau private, din spațiul cibernetic;

apărare națională – ansamblu de măsuri, dispoziții și activități adoptate și desfășurate de către stat în scopul de a garanta suveranitatea, independența și unitatea statului, integritatea teritorială a țării și democrația constituțională, precum și împotriva oricărei forme de agresiune;

capabilitate – produs al unor măsuri și acțiuni care cuprinde elemente de doctrină, organizare, comandă, pregătire și instruire, dotare, infrastructură, personal și interoperabilitate necesare pentru îndeplinirea unui obiectiv și obținerea efectului dorit;

capacitate de apărare – totalitate a posibilităților economice, umane, tehnico-științifice, moral-politice, militare și de altă natură de care dispune statul pentru a-și asigura apărarea intereselor sale fundamentale, prin a căror mobilizare și utilizare se asigură forța necesară și capabilă de a riposta adecvat oricărui agresor;

capacitate militară – potențial de care poate dispune statul la un moment dat, din punct de vedere militar, privind dotarea, organizarea, echiparea, factorul uman și gradul de pregătire pentru executarea unei riposte armate (acțiuni militare);

capacitate operațională – potențial al unei unități (structuri militare) asigurat din timp sau crescut în urma aplicării unor ordine sau indicative operative în vederea desfășurării acțiunilor militare, în conformitate cu scopul pentru care a fost creată unitatea respectivă;

comunicare strategică – aplicare strategică, planificată, țintită și coordonată a mijloacelor de comunicare pentru a atinge obiectivele strategice ale autorității și ale statului;

control democratic asupra sistemului național de apărare – o serie de mecanisme, proceduri, legi, standarde și tradiții prin care se exercită autoritatea politică civilă (examinarea și supravegherea procesului decizional), de către instituțiile împuternicite, asupra componentelor sistemului național de apărare;

cultură de securitate și apărare – totalitate a valorilor, a normelor, a atitudinilor sau a acțiunilor care determină înțelegerea și asimilarea, la nivelul societății, a conceptului de securitate și apărare, precum și a derivatelor acestuia (securitate și apărare națională, securitate internațională, insecuritate, politică de

securitate și apărare etc.). Acest concept are un scop educativ prin dezvoltarea unei atitudini cu rol preventiv pentru societate în vederea apărării și protecției personale, de grup și statale față de riscuri, amenințări, vulnerabilități, agresiuni reale și potențiale. Modul de raportare a cetățenilor la domeniul de securitate și apărare are un rol esențial în gestionarea evoluțiilor mediului intern și internațional de securitate;

infrastructură critică – clădiri, sedii, dispozitive, rețele, servicii, sisteme de bunuri materiale (energetice, de transport, de comunicații și tehnologie a informației, de furnizare a utilităților) de interes strategic și/sau de utilitate publică a căror distrugere, aducere în stare de nefuncționare, degradare ori perturbare ar avea efecte negative majore, la nivel național sau regional, asupra stării de sănătate și siguranță a cetățenilor, mediului, funcționării economiei și activității instituțiilor statului;

interoperabilitate – abilitate a unor entități de a acționa în comun, în mod coerent și eficient, în scopul realizării obiectivelor tactice, operaționale și strategice prin acceptarea doctrinelor și procedurilor comune, prin folosirea în comun a unor elemente de infrastructură și comunicare eficientă;

mediu de securitate – ansamblu de procese și fenomene politice, diplomatice, informaționale, militare, economice, administrative, sociale, culturale, ecologice etc., interne și internaționale, care condiționează nivelul de protecție a cetățeanului, a comunității, a statului, a zonei sau a regiunii în raport cu provocările și oportunitățile cu care națiunea se confruntă, la un moment dat, în eforturile sale de apărare și de promovare a principiilor și a valorilor naționale, precum și de realizare a obiectivelor și a intereselor sale de securitate. În funcție de gradul de acoperire și manifestare, mediul de securitate poate fi național, regional și internațional;

mobilizare – activitate complexă, desfășurată pe plan politic, economic, administrativ și militar în scopul asigurării cu resurse umane și tehnico-materiale necesare pentru apărarea țării și pentru trecerea statului de la starea de pace la starea de război;

obiectiv al politicii de apărare – derivat al obiectivelor securității naționale, care generează cadrul activității practice pentru instituțiile statului în vederea realizării viziunii strategice în domeniul apărării;

operație de apărare – totalitate a acțiunilor militare desfășurate de mari unități militare cu scopul de a zădărnici ofensiva inamicului, de a-i provoca pierderi cât mai mari, de a păstra cu fermitate pozițiile încredințate, precum și de a câștiga timp și a crea condițiile necesare pentru trecerea la acțiuni militare ofensive în vederea eliberării teritoriului ocupat;

planificare a apărării – componentă esențială a politicii de apărare a statului ce reprezintă procesul de stabilire a obiectivelor pentru asigurarea apărării naționale și a căilor de realizare a acestora, precum și de determinare a volumului și a structurii resurselor de apărare necesare, a modului de alocare a acestora;

politică de apărare a statului – ansamblu de viziuni, concepții, activități și

relații care reflectă caracterul complex al apărării și definesc capacitatea statului de a asigura dezvoltarea continuă și gestionarea eficientă a elementelor sistemului național de apărare (conducerea, forțele, resursele și infrastructura teritorială);

sistem național de apărare – conducere, ansamblu de forțe, mijloace și elemente ale infrastructurii, precum și totalitate a acțiunilor menite să asigure apărarea țării;

spațiu informațional – mediu de activitate asociat cu formarea, crearea, transformarea, transmiterea, difuzarea, utilizarea și stocarea informațiilor, care produce efecte la nivel de conștiință individuală și/sau socială, de infrastructură informațională și de informație;

suficiență defensivă – stare a puterii militare a statului de a dispune de forțe militare cu o structură și o capacitate ce ar oferi mijloacele efective și eficiente inițiale necesare (personal activ și de rezervă, tehnică și armament cantitativ și calitativ, asigurat multilateral) pentru a asigura descurajarea și respingerea unei agresiuni armate, excluzând capacitatea inamicului de a lansa un atac strategic prin surprindere și de a efectua operații ofensive.

SINTEZA
recomandărilor societății civile la proiectul de Hotărâre a Parlamentului
pentru aprobarea Strategiei Naționale de Apărare a Republicii Moldova pentru anii 2024-2034

nr. 268 din 25.07.2024

Nr.	Autorul și conținutul recomandării	Note (opinia Ministerului Apărării)	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond
	Experții Natalia Albu, Ion Ținevschi și Elena Mârzac:		
1.	<p>A fost constatat că promovarea SNA este un al doilea exercițiu privind elaborarea unei astfel de strategii. Prima SNA a fost aprobată în 2018, la fel ca urmare a unui context complex de securitate regională, dar și de subdezvoltare a Armatei Naționale. Deși, SNA era un prim document care evidenția interesele naționale, descria cu claritate mediul de securitate prin evidențierea amenințărilor cu caracter hibrid, totuși, aceasta nu a asigurat includerea subiectelor ce țin de apărarea națională în agenda politică ca subiecte importante ale politicii naționale de securitate a Republicii Moldova.</p> <p>Au fost exprimate îngrijorări că strategia națională de apărare precedentă nu a generat revizuirea documentelor de politici din domeniul apărării naționale, în vigoare de 20 ani (de exemplu Doctrina militară), plus, unele au rămas nerealizate sau rămân suspendate chiar după aprobare (de exemplu, Reforma Militară inițiată în 2002).</p> <p>Se consideră că lipsa sau irelevanța documentelor de politici strategice rezultă din</p>	<p>S-a luat act și se aduc precizări.</p> <p>Politica de apărare, care face parte integrantă din politicile externe și interne ale unui stat, se materializează într-o complexitate a documentelor publice emise de cele mai înalte autorități politice (Parlamentul, Guvernul) cu scopul de a defini:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Justificarea apărării (obiective și interese naționale, riscuri și amenințări); • Volumul de efort asumat de către statul pentru apărarea sa (cât din resursele publice va fi alocat pentru apărare); • Misiunile constituționale de apărare; • Structura forțelor (de exemplu recruți/voluntari, forțe active/de rezervă, forțe ofensive/defensive, forțe în teren/forțe dislocabile, forțe de sprijin etc.); • Niveluri de ambiție (numărul total de forțe și principalele capacități de apărare); • Proiecția forțelor și dezvoltării capacităților pe termen mediu și lung; • Cooperarea internațională în domeniul apărării. 	<p>S-a luat act de opinia Ministerului Apărării</p>

lipsa unui sistem coerent de planificare a dezvoltării Forțelor Armate și de creare a capacităților de apărare. Iar Programul „Armata profesionistă” aprobat pentru anii 2018-2021, considerat o premieră, a fost mai curând o inițiativă politică de moment.

Cadrul normativ din Republica Moldova aplicabil domeniului apărării prevede că aceste aspecte sunt clarificate prin **documentele de politici în baza cărora se realizează planificarea apărării naționale**, acestea sunt: Strategia Securității Naționale (SSN), Strategia Națională de Apărare și Strategia Militară (SM), fiecare din ele acoperă în mod logic și coerent aspectele enumerate, utilizând instrumentele disponibile în vederea implementării acestora.

Planificarea apărării constituie componenta esențială a politicii de apărare, care reprezintă procesul de stabilire a obiectivelor pentru asigurarea apărării naționale și a căilor de realizare a acestora, precum și de determinare a volumului și structurii resurselor de apărare necesare și a modului de alocare a acestora.

O politică de apărare solidă asigură planificarea pe termen lung a capacității sale de apărare și o revizuire constantă a acesteia, ținând cont de faptul că domeniu de apărare este cel mai mult afectat de schimbările ale mediului de securitate și de politicile național interne și externe, vectorul de dezvoltare a țării și de resurse disponibile.

Strategia Națională de Apărare, reprezintă un document ce stabilește politică de apărare a statului cu o viziune pe termen lung, deoarece construcția /planificarea capacităților de apărare pentru a asigura interesele și sarcinile naționale și contracara riscurile și amenințările constituie un efort de durată lungă. Mai mult ca atât, în elaborarea acesteia, SNA se bazează pe

		<p>prioritățile și obiectivele politicii de securitate stabilite în SSN¹.</p> <p>Procesul de promovare a SNA face parte din al doilea exercițiu de planificare a apărării promovat urmare instituționalizării în anul 2016² a procesului de planificare a apărării în Republica Moldova.</p> <p>Subiecții SNA sunt sistemul național de apărare, toate autoritățile vizate și spectru de acțiuni și măsuri pentru ca funcționarea acestuia să fie asigurată la nivelul adecvat, astfel încât toată infrastructura națională, forțele destinate apărării naționale și toate resursele - să fie disponibile și bine pregătite. Abordarea comprehensivă a apărării subsumează acest principiu de funcționare a sistemului național de apărare și impune o cooperare interinstituțională, integrând domenii politice, diplomatice, economice, sociale și tehnologice, pentru a accelera modernizarea și dezvoltarea capacităților de apărare pentru a asigura descurajarea și apărarea națională.</p> <p>Urmare a aprobării strategii de apărare precedente din 2018 a avut loc revizuirea și aprobarea mai multor documente subsecvente ce asigură procesul de planificare, precum: Strategia Militară (2018), Concepția de dezvoltare a interoperabilității Armatei Naționale Republicii Moldova (2018), Metodologia de planificare a apărării (2020), Planul de dezvoltare a capacităților militare ale Armatei Naționale pe termen lung (2020-2030) ș.a.</p>	
--	--	--	--

¹ aprobată de Hotărâre Parlamentul Republicii Moldova nr. 391/2023.

² Legea nr. 140/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 345/2003 cu privire la apărarea națională.

		<p>Realizarea Concepției reformei miliare a fost planificată pe un termen de 12 ani (2002-2014) și desfășurată în trei etape (I etapă 2002-2004 – baza legală, II etapă 2005-2008 - reorganizarea, III etapă 2009-2014- modernizarea). Este de menționat, că Concepția a constituit o baza conceptuală pentru perfecționarea sistemului național de apărare, care a fost implementat în 2016 prin modificările aprobate la Legea cu privire la apărarea națională nr. 345/2003 privind sistemul național de apărare.</p> <p>Doctrina militară este un document practic consumat, care și-a pierdut din actualitatea sa, fiind de facto înlocuit cu SSN și SNA. Abrogarea acestuia poate avea loc cu consimțământul obținut la nivelul Parlamentului, deoarece implică modificare ulterioară a Constituției (art. 66, li. (e)).</p>	
2.	<p>A fost solicitată precizare în ceea ce privește subiectul sensibil cum este statutul de neutralitate. In acest sens, nu este clar dacă Republica Moldova își propune menținerea acestui statut și ce măsuri va întreprinde.</p>	<p>Se aduc precizări.</p> <p>Proiectul SNA prezentat subliniază că Republica Moldova își respectă obligația constituțională de neutralitate, cu toate că prezența ilegală a forțelor militare ruse subminează acest principiu. Bazându-se pe prevederile stipulate în SSN, Republica Moldova intenționează să dezvolte sectorul său de apărare, inclusiv prin finanțarea adecvată a acestuia, SNA reiterează acest postulat, specificând proiecția bugetară pentru apărare și subliniind că va analiza cu atenție tendințele altor state asemănătoare în acest sens, care recurg la renunțare la acest statutul, revizuirea politicii sale de securitate și/sau creșterea alocărilor bugetare pentru apărare.</p> <p>Republica Moldova își propune implementarea angajamentelor asumate în procesul dezvoltării și modernizării capacității naționale de apărare,</p>	<p>S-a luat act de opinia Ministerului Apărării</p>

		<p>cu asigurarea creșterii treptate a alocărilor bugetare pentru apărarea națională la 1% din PIB, până în anul 2030.</p> <p>Alte măsuri, ce urmează a fi întreprinse în acest sens, de autoritățile competente vor fi reflectate în instrumentul de implementare a strategiei.</p>	
3.	<p>A fost subliniat aspectul inovativ al proiectului, dincolo de specificul mediului regional și național de securitate, putem menționa în special punctul 38 și 47 din cadrul compartimentului „Direcții de acțiune”. Astfel, nu putem neglija importanța dezvoltării și punerii în aplicare a Conceptul național de rezistență în cazul unei agresiuni armate directe asupra țării care presupune o abordare la nivel de stat, dar în același timp se va studia modalitatea cea mai optimă de includere în procesul de învățământ militar a tacticilor de ducere a războiului de rezistență și studierii rapoartelor analitice asociate. Însă, chiar dacă în acest sens se vor explora căi de atragere de fonduri, inclusiv europene sau a altor fonduri pentru finanțarea proiectelor de importanță critică, este important de dezvoltat potențialul național în acest domeniu.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Strategia specifică că conceptul național de rezistență va fi aplicat în cazul care părți ale teritoriului național vor fi ocupate urmare a unei agresiuni armate directe asupra statului. Direcțiile de acțiuni propun dezvoltarea și punerea în aplicare a conceptului de rezistență națională, care va include valorificarea expertizei partenerilor și a lecțiilor rezultate în urma războiului din Ucraina.</p> <p>Conceptul național de rezistență va fi dezvoltat într-o formă mai desfășurată în cadrul Strategiei Militare, lucru asupra proiectului acestui document axat pe dezvoltare în exclusivitate a Forțelor Armate deja a fost inițiat.</p> <p>De asemenea, vor fi consolidate parteneriatele strategice de securitate și apărare, prin încheierea de noi acorduri, care să conțină și garanții de securitate și apărare, menite să contribuie la asigurarea stabilității regionale și la îndeplinirea angajamentelor asumate și a obiectivelor strategice de securitate.</p>	<p>S-a luat act de opinia Ministerului Apărării</p>
4.	<p>A fost accentuat că în proiect s-a stabilit un subiect sensibil, dar valoros, privind dezvoltarea etapizată a industriei naționale de apărare și conectarea la lanțurile valorice și activitățile industriei europene de apărare, impunând necesitatea de a analiza și valorifica la maxim oportunitățile și capacitățile tehnologice și industriale naționale cu implicarea activă a statului, sectorul privat și mediul academic și</p>	<p>S-a luat act.</p>	<p>S-a luat act</p>

	<p>științific. În acest sens, au fost identificate anumite măsuri și intervenții aferente cum ar fi: dezvoltarea cadrului normativ național în domeniul industriei naționale de apărare; consolidarea industriei naționale de apărare prin managementul achizițiilor pentru apărare; asigurarea unui mediu economic sustenabil, incluziv, competitiv și atractiv pe dimensiunea investițională și antreprenorială, inclusiv prin extinderea parteneriatelor strategice de cooperare.</p>		
5.	<p>Au fost exprimate îngrijorări în privința atingerii obiectivelor și dezvoltării capacităților militare necesare până în anul 2030, conform alocărilor financiare planificate pentru bugetul apărării, de un 1 % din PIB, fiind un orizont de realizare prea îndepărtat, în special în lumina apariției unor pericole și riscuri, amenințări imediate. Astfel, se impune necesitatea justificării termenului stabilit și calculele privind argumentarea cotei de 1% până-n anul 2030 atunci când potențialele deznodăminte geopolitice regionale solicită acțiuni imediate. Bugetul și perioada propusă spre majorare treptată nu va acoperi realizarea obiectivelor specificate în proiectul SNA, în special cele legate de: dezvoltarea și modernizarea capacităților militare; asigurarea capacității de rezistență în caz de agresiune armată; întărirea capacităților financiare, umane și materiale ale apărării; dezvoltarea capacității de control a spațiului aerian; dezvoltarea capacităților cibernetice și informaționale; eficientizarea educației și cercetării în domeniul securității și apărării; îmbunătățirea condițiilor de viață și protecției sociale a personalului; modernizarea infrastructurii critice și de apărare etc.</p>	<p>Se aduc precizări. Ministerul Apărării conștientizează că după o perioadă atât de îndelungată sectorul de apărare a fost lipsit de orice atenție și voință politică de a investi în sectorul de apărare națională. Percepția mentală a fost că nu suntem ținta atacurilor și nu este necesar să investim în apărarea noastră. Declanșarea războiului convențional la granițele țării și impactul acestuia asupra RM impune statul să întreprindă măsuri imediate. Angajamentul politic asumat de Președintele țării de a aloca 1 % din PIB pentru sectorul de apărare până în anul 2030 a provocat discuții în societate, inclusiv cât ar fi suficient pentru o apărarea cuprinzătoare a statului. Este de menționat, că există o dilemă pentru orice conducere politică, din formula privind repartizarea resurselor financiare pentru diferite sectoare a statului, accentele se schimbă în raport cu prioritățile trasate. Evident că acest pas este unul de remediere a situației și nu de soluționare imediată a tuturor deficiențelor acumulate pe parcursul anilor în sectorul de apărare și securitate militară. Alocările bugetare detaliate pe ani în strategie sunt în corespundere cu prevederile aprobate a SSN, iar în abordarea</p>	<p>S-a luat act de opinia Ministerului Apărării</p>

		<p>capacităților lipsă ne bazăm și pe suportul parteneri externi. Totodată, la capitolul resurse financiare, proiectul Strategiei include și prevederea unde "...Republica Moldova va tinde spre media alocărilor bugetare europene". Guvernul va elabora și pune în aplicare mecanismul de implementare a Strategiei prin intermediul foii de parcurs la nivel național, realizate de autoritățile responsabile în domeniu, care, la necesitate, va fi actualizat tot cu cheltuielile aferente, odată la trei ani, fiind corelat și cu documente de programare și bugetare. precum Cadrul Bugetar pe Termen Mediu pentru perioadele corespunzătoare.</p>	
6.	<p>A fost adresată recomandarea privind modalitatea în care este integrată perspectiva de gen în cadrul politicilor de apărare a țării. Actualmente este elaborat și aprobat cel de-al doilea Program de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea, care are drept scop asigurarea necesităților de securitate din perspectiva umană. Mai mult, ca urmare a agresiunii militare a Federației Ruse în Ucraina, Republica Moldova s-a confruntat cu criza de refugiați, iar pe teritoriul țării 81 % din acestea sunt femei și copii. În acest cadru, Programul de implementare a RCSONU 1325 stabilește obiective privind dezvoltare unui mecanism de avertizare timpurie, precum și alte instrumente de asigurare a necesităților diferite de securitate în situație de pace sau conflict. Respectiv, se impune necesitatea ca proiectul SNA să țină cont de abordarea holistă a perspectivei de gen în domeniul apărării.</p>	<p>Se acceptă. Paragraful cu privire la dimensiunea de gen a fost revizuit, inclusiv cu suportul partenerilor și va avea următorul format: „Pentru a asigura o abordare cuprinzătoare, eficientă și incluzivă privind egalitatea de gen, va fi implementat Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea. Totodată, vor fi luate măsuri tangibile de creștere a nivelului de participare și reprezentare a femeilor în sectorul de securitate și apărare menite să asigure inclusiv și interoperabilitatea cu partenerii, măsuri de reducere a stereotipurilor și barierele în domeniu, de creștere a eficienței mecanismelor de prevenire, raportare și examinare a cazurilor de discriminare”. Totodată, subliniem că instrumentul de implementare a strategiei va stabili acțiuni concrete în abordarea holistă a perspectivei de gen în domeniul apărării.</p>	<p>Se acceptă potrivit opiniei Ministerului Apărării</p>

7.	<p>A fost adresată solicitarea de precizare a mai clară cu privire la rolul parteneriatelor bilaterale și multilaterale în acoperirea necesităților financiare, umane și tehnice, în contextul dezideratului național de integrare europeană și în sistemul european de securitate și apărare, aspirația Republicii Moldova de creșterea și alinierea alocărilor bugetare spre media alocărilor bugetare europene.</p>	<p>Se aduc precizări.</p> <p>Strategia națională de apărare este pusă în aplicare pentru anii 2024-2034 și va fi implementată etapizat, în funcție de alocările bugetare și suportul partenerilor, urmărindu-se utilizarea eficientă a acestora.</p> <p>În prima etapă, 2024-2030, implementarea se va orienta pe procesul de dezvoltare și modernizare a capacităților naționale de apărare, precum și pe bună funcționare a sistemului național de apărare, asigurând un nivel înalt de interoperabilitate a forțelor destinate apărării naționale și cooperarea interinstituțională, în vederea realizării sarcinilor în domeniul apărării.</p> <p>La această etapă, suportul partenerilor va fi vital în atingerea obiectivelor strategice ale Republicii Moldova, cuprinzând și integrarea în Uniunea Europeană, intensificarea relațiilor cu Organizația Tratatului Atlanticului de Nord și aprofundarea parteneriatelor bilaterale. Vor fi dezvoltate și eficientizate programele, planurile, inițiativele și acordurile bilaterale, cu partenerii relevanți, în diferite formate de cooperare, urmărindu-se intensificarea diplomației apărării și a mecanismelor de cooperare și asistență. Un efort deosebit va fi direcționat spre asigurarea interoperabilității cu partenerii.</p> <p>Acoperirea necesităților financiare, umane și tehnice se va realiza prin derularea proiectelor de asistență tehnică și de consultanță, prin beneficierea de oferte de perfecționare profesională și de învățământ în domeniul apărării, precum și loturi de asistență cu tehnică și echipament necesar sarcinilor asumate.</p> <p>La etapa a doua, 2031-2034, se va ține cont de realizările primei etape și va avea drept obiectiv principal finalizarea procesului de dezvoltare și</p>	<p>S-a luat act de opinia Ministerului Apărării</p>
----	--	---	--

		modernizare a capacităților de apărare națională și integrarea completă a sistemului național de apărare în arhitectura de securitate și apărare europeană.	
8.	<p>A fost adresată recomandarea privind necesitatea menționării exprese a profesionalizării efectivului FA, în contextul prevederilor ce propun creșterea cotei de efectiv combatant activ al Forțelor Armate. Din experiența vecinilor noștri (SSN prevede necesitatea consultării acestei experiențe), vedem că succesul pe câmpul de luptă este condiționat de experiența și nivelul de pregătire a forțelor combatante. Anticipând natura răspunsului Forțelor Armate în eventualitatea unei invazii terestre, aceasta cel mai probabil va impune aplicarea unui răspuns rapid și determinant forțelor inamice. Acest fapt necesită profesionalizarea în corpore a forței combatante active care actualmente este menținută, în mare parte, în baza serviciului militar obligatoriu. Actualmente, ciclul redus al serviciului militar în termen impune un șir de restricții asupra posibilităților de instruire a militarilor. În special, sunt vizate detașările acestora în misiuni și exerciții internaționale, această investiție fiind nerentabilă din perspectiva cost-eficiență. Totodată, rotația anuală a militarilor în termen (schimbul dintre contingente) perturbă capacitatea operațională a efectivului combatant activ. Nu în ultimul rând, este pusă în dificultate cooperarea cu partenerii occidentali, fiind subminat obiectivul declarat de sporire a interoperabilității cu aceștia. În prezent, activitatea pe această filieră implică un spectru</p>	<p>Se acceptă parțial. Dat fiind faptul că subiectul Strategiei Naționale de Apărare constituie sistemul național de apărare, aspectele ce țin nemijlocit de dezvoltarea, modernizarea capacităților militare ale Forțelor și creșterea nivelului de profesionalizare a acestora urmează a fi oglindite în proiectul Strategiei Militare, lucru asupra elaborării căreia deja a fost inițiat.</p>	<p>Se acceptă potrivit opiniei Ministerului Apărării</p>

	<p>îngust de unități de efectiv militar, deși ar putea fi extinsă prin prisma măsurii propuse. Măsura în cauză – profesionalizarea în corpore a dimensiunii umane ce constituie forța combatantă activă – urmează a fi implementată prioritar și imediat, având în vedere mediul de securitate actual, în pofida oricăror costuri.</p>		
9.	<p>A fost adresată recomandarea privind sistemul de mobilizare a rezerviștilor Republicii Moldova. În timp ce eforturile de „reanimare” a acestui sistem par să constituie una din liniile principale de efort, considerăm că măsura în cauză trebuie examinată dintr-un șir de considerente. În primul rând, conceptul sistemului de mobilizare (similar celui militar, reformarea căruia se încearcă de peste 20 ani), este „moștenit” de la defuncta URSS. Relevanța acestuia era justificată de parametri de activitate specifici acelor timpuri, însă complet străini contextului actual de securitate. Asta, deoarece pentru funcționalitate, mobilizarea de trupe în faza activă a acțiunilor militare impune parametri geografici rezonabili. Spre deosebire de Ucraina – stat cu un teritoriu peste media europeană – spațiul geografic al Republicii Moldova nu asigură adâncimea strategică necesară în condițiile contextului actual de securitate.</p>	<p>Se acceptă parțial, propunerea dată urmează a fi transpusă în proiectul Strategiei Militare.</p> <p>Fiind axată pe domeniul de responsabilitate a Forțelor Armate propunerea înaintată se va reflecta și dezvolta în documentul subsidiar – Strategia Militară, care deja este în proces de elaborare.</p> <p>Proiectul SNA determină direcții de acțiune (pct.31, 42, 54, 57), iar proiectul SM va asigura punerea în aplicare a acestor prevederi în special ce țin de asigurarea pregătirii pentru mobilizare și îndeplinirea misiunilor de apărare, precum și dezvoltarea sistemului de mobilizare.</p>	<p>Se acceptă potrivit opiniei Ministerului Apărării</p>
10.	<p>A fost adresată recomandarea privind revizuire conceptului de apărare totală impus de Doctrina militară a Republicii Moldova (și pe care pare să se mizeze prin exersarea mobilizării rezerviștilor), care a fost practic anulat în anul 2011, odată cu desființarea trupelor de grăniceri (pe fundalul reformei poliției de frontieră). În condițiile unei adâncimi strategice limitate (în cazul Moldovei adâncimea strategică ar reprezenta distanța dintre cel mai apropiat punct</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Acest concept se bazează pe prevederile cadrului normativ și se referă la „caracterul cuprinzător și integrat al apărării”, fiind determinat de următoarele acte normative în vigoare, și anume:</p> <p>1) Constituția RM:</p> <p>a) Art. 57, pct. (1) Apărarea Patriei este un drept și o datorie sfântă a fiecărui cetățean;</p>	<p>Se acceptă opinia Ministerului Apărării</p>

de frontieră și capitala Chișinău) poziționarea geografică a fostelor trupe de grăniceri asigurau, conform destinației, condiții minime pentru organizarea apărării, implicit desfășurarea mobilizării rezervelor. Absența acestor forțe (departamentul trupelor de grăniceri) impune revizuirea conceptului de apărare totală și implicit pe cel al mobilizării rezervelor de apărare.

- b) art. 108, pct. (2) Structura sistemului național de apărare se stabilește prin lege organică
- 2) Lege 345/2003 cu privire la apărarea națională (art 1, 2, 3, 5):
- c) Stabilește structura sistemului național de apărare, bazele organizării și asigurării apărării țării, atribuțiile și responsabilitățile autorităților publice în domeniul apărării, conducerea, organizarea, destinația forțelor sistemului național de apărare și planificarea apărării naționale.
- d) Sub incidența legii cad autoritățile publice, forțele destinate apărării naționale, instituțiile publice, agenții economici cu orice tip de proprietate și cetățenii Republicii Moldova.
- e) Apărarea națională este una din cele mai importante funcții ale statului și constituie cauza întregului popor.
- f) Sistem național de apărare – conducere, ansamblu de forțe, mijloace și elemente ale infrastructurii, precum și totalitate a acțiunilor menite să asigure apărarea țării.
- g) Cadrul juridic al apărării naționale îl constituie Constituția RM, SSN, SNA și SM, Doctrina militară a RM, prezenta lege, alte acte normative ale RM, precum și normele unanim acceptate ale dreptului internațional.
- h) Măsurile adoptate privind apărarea națională sânt obligatorii pentru autoritățile publice, instituțiile publice, agenții economici cu orice tip de

		<p>proprietate, precum și pentru cetățenii Republicii Moldova.</p> <p>3) Hotărârea Guvernului nr. 1418/2006 pentru aprobarea Regulamentului privind apărarea teritorială a Republicii Moldova.</p> <p>Totodată, proiectul SNA propagă caracterul cuprinzător și integrat al apărării printr-o abordare interinstituțională în dezvoltarea sistemului național de apărare, subliniază importanța și necesitatea dezvoltării conceptului de reziliență și rezistență, iar, proiectul Strategiei Militare va asigura punerea în aplicare a <i>Conceptului de apărare națională</i> cu implicarea întregii națiuni, inclusiv aplicarea <i>Conceptelor de reziliență și rezistență națională</i> în conformitate cu prevederile actelor normative. Aceasta presupune mobilizarea tuturor resurselor umane și materiale disponibile, care ar reduce din vulnerabilitatea și constrângerile așezării geografice și a timpului de reacție, precum și consolidarea acordurilor de sprijin cu statele partenere și organizațiile internaționale pentru apărarea eficientă a teritoriului național. În caz de agresiune directă, apărarea națională se va baza pe operațiile militare desfășurate de către Forțele Armate, susținute de alte forțe destinate apărării naționale pentru a asigura restabilirea completă a integrității teritoriale naționale.</p>	
11.	<p>A fost adresată recomandarea privind schițarea unui nou imperativ – cel al creării unor forțe active cu un nivel ridicat de reacție și mobilitate – care ar compensa (reduce) vulnerabilitatea dictată de constrângerea geografică și cea a timpului de reacție. Această structură de forțe are scopul angajării imediate, hărțuirii și lovirii</p>	<p>Se acceptă parțial, propunerea dată urmează a fi transpusă în proiectul Strategiei Militare.</p> <p>Dat fiind faptul că propunerea înaintată reprezintă subiectul Strategiei Militare, imperativul de reacție și mobilitate a fost vizat deja în proiectul acesteia. În proiectul Strategiei Militare este subliniată necesitatea creșterii</p>	<p>Se acceptă potrivit opiniei Ministerului Apărării</p>

	centrului de gravitație a adversarului în eventualitatea unei invazii militare.	nivelului de reacție și răspuns la amenințări militare posibile, prin ajustarea conceptelor de instruire, optimizarea eficienței acțiunilor de luptă și creșterea capacității de manevră, evidențiind necesitatea unei sinergii operaționale integrate pe plan terestru, aerian, cibernetic, informațional și electromagnetic.	
12.	<p>A fost adresată recomandarea ce ține de îmbunătățirea cooperării civil-militare, componentă importantă a democrațiilor liberale, împreună cu pluralismului civic de protecție a statului de drept, un sistem judiciar independent, precum și protecția drepturilor și libertăților fundamentale, precum și asigurarea unui dialog constructiv și transparent între instituția de apărare și societatea civilă, prin transmiterea de informații veridice prin canale credibile și sigure, prin organizarea de forumuri și discuții publice, elaborarea politicilor de securitate, unde diferitele părți interesate pot contribui cu recomandări și soluții.</p> <p>S-a recomandat ca proiectul să includă aspecte ce țin de principiile Bunei guvernări în sectorul de apărare, în special în ceea ce privește transparența și integritatea..</p>	<p>Se acceptă. Proiectul SNA la direcții de acțiune pct. 33 "Consolidarea capacității instituționale și asigurarea unui management eficient și transparent a sistemului național de apărare", pct.35 „Ajustarea cadrului legal și a proceselor de reformă a sistemului național de apărare” și pct. 44 „Dezvoltarea și eficientizarea mecanismelor de comunicare strategică și protecție a spațiului informațional” au fost completate cu eforturile statului menite să asigure transparența, principiile bunei guvernări, precum și controlul democratic asupra sectorului de securitate și apărare.</p> <p>Așadar, în lumina celor propuse, pct. 33 va avea următorul cuprins:</p> <p>„33. Consolidarea capacității instituționale și asigurarea unui management eficient și transparent a sistemului național de apărare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 1-5, 7, 8, 15, 17-19) este de o importanță primordială. Managementul sistemului național de apărare trebuie să asigure gestionarea funcționării acestuia, într-o manieră sistematică și transparentă, pe termen mediu și lung, corespunzător standardelor înalte de calitate. Acest obiectiv se va realiza printr-un proces eficient de luare a deciziilor, în cadrul unui</p>	Se acceptă potrivit opiniei Ministerului Apărării

sistem de conducere la nivel național. Astfel, se va asigura organizarea structurală adecvată, cu entități relevante și resursele necesare, care să realizeze sarcinile de importanță majoră și coerență interinstituțională, precum și de adaptare continuă la nevoile specifice și evoluțiile în domeniul apărării.

De asemenea, se va urmări o aplicare riguroasă a documentelor, în baza cărora se realizează planificarea apărării și se va instituționaliza și optimiza procesul de planificare, alocare și utilizare a resurselor destinate apărării.

Accentul se va pune pe responsabilizarea instituțiilor statului, de toate nivelurile, cu atribuții în domeniul apărării, precum și a societății în raport cu imperativul dezvoltării și asigurării funcționalității sistemului național de apărare. Dezideratul va fi realizat printr-o comunicare eficientă, cu privire la bugetul apărării, dezvoltarea și/sau îmbunătățirea **cooperării civil-militare**, culturii de securitate și apărare instituțională și a protecției societății etc.

În cadrul sistemului național de apărare o atenție deosebită va fi acordată sporirii capacităților instituționale de supraveghere, responsabilitate și anticorupție.”

pct. 35 va avea următorul cuprins:

„35. Ajustarea cadrului legal și a proceselor de reformă a sistemului național de apărare (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 1-5, 7, 8, 15, 17, 20, 21). Sistemul național de apărare are nevoie de un cadru legal care să determine procese și mecanisme coerente, eficiente și interoperabile,

în măsura să pună la dispoziție instituțiilor responsabile instrumentele necesare gestionării diverselor categorii de provocări sistemice. În scopul creșterii rezilienței întregului sistem și evitarea unor discrepanțe, suprapuneri sau omiteri sistemice, demersurile legislative vor fi efectuate printr-o abordare sincronizată și o coordonare eficientă interinstituțională pe domeniul apărării, în special dintre Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne, serviciile speciale, precum și alte instituții cu atribuții în domeniul apărării naționale.

Concomitent, vor fi create și implementate instrumente/tehnici/mecanisme de asigurare a interoperabilității interinstituționale (corelarea planurilor situaționale, standardizarea proceselor de comunicare, **promovarea principiilor bunei guvernări**, instruire și exerciții etc.). Coordonarea acestor eforturi va fi realizată sub control și monitorizare din partea conducerii sistemului național de apărare, ca una din măsurile controlului democratic și civil asupra sistemului de securitate și apărare.

Respectiva direcție presupune reglementarea clară a nivelurilor conducerii sistemului național de apărare (politic, politico-militar, militar), revizuirea structurii, rolului, responsabilităților și mecanismelor de conlucrare între componentele forțelor destinate apărării naționale, cuprinzând și componentă civilă, pe timp de asediu și război. Un efort major în acest sens, va fi orientat pe stabilirea clară a structurii Forțelor Armate, ca element de bază în ducerea acțiunilor de apărare și operații militare, precum și a rolului Ministerului Apărării ca autoritate publică centrală, cu responsabilități în

asigurarea apărării naționale și securității militare.

Va fi asigurată armonizarea cadrului normativ național în domeniul apărării cu cel al UE și/sau țărilor europene, precum și cu prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, în special, în ceea ce privește domeniile ce țin de securitatea umană, respectarea drepturilor omului, protecția civililor și a personalului umanitar, protejarea patrimoniului cultural național și internațional.”

pct. 44 va avea următorul cuprins:

„44. Dezvoltarea și eficientizarea mecanismelor de comunicare strategică și protecție a spațiului informațional (contribuie direct sau tangențial la implementarea OS 1-6, 10, 12, 15-21). Procesul în cauză reprezintă un element esențial în combaterea amenințărilor hibride, în special a campaniilor de dezinformare și propagandă ce vizează Republica Moldova. În acest sens, va fi asigurată sinergia acțiunilor, care să asigure dezvoltarea capacităților instituționale de comunicare strategică și combatere a dezinformării. Acțiunile scontate vor fi obținute prin punerea în aplicare a mecanismelor de **coordonare și cooperare interinstituțională la toate nivelurile**, inclusiv prin preluarea practicilor internaționale. Totodată, vor fi implementate soluții tehnice corespunzătoare, în scopul monitorizării și analizei continue a spațiului informațional. Interacțiunea dintre instituțiile de apărare și societatea civilă este profund relaționată de maturitatea democratică și transparența reciprocă. Astfel, va fi **asigurat un dialog**

		<p><u>constructiv între instituțiile statului cu atribuții în domeniul apărării și societatea civilă, îmbunătățind transparența prin organizarea de forumuri și discuții publice și asigurarea transmiterii informațiilor veridice, prin canale credibile și sigure.</u></p> <p>Un rol important va avea Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării, destinat consolidării și îmbunătățirii eforturilor interinstituționale în lupta împotriva dezinformării, manipulării informațiilor și împotriva acțiunilor coordonate de răspândire a mesajelor, narațiunilor, comunicărilor, indiferent de originea acestora, care prezintă pericol sau pot prejudicia securitatea națională și periclita realizarea intereselor naționale.”</p>	
13.	<p>A fost adresată recomandarea ce se referă la consolidarea „maturității democratice” prin implicarea activă a societății civile în procesele de decizie și evaluare a politicilor de apărare. Aceasta ar putea include monitorizarea independentă a implementării strategiei și a altor documente de politică de securitate.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Actualmente cadrul legal în vigoare încurajează și stimulează implicarea societății civile în consultarea proiectelor de decizii, precum și stabilește normele aplicabile pentru asigurarea transparenței în procesul decizional din cadrul autorităților administrației publice centrale și locale, altor autorități publice și reglementează raporturile lor cu cetățenii, cu asociațiile constituite în corespundere cu legea, cu alte părți interesate în vederea participării la procesul decizional (art. 6 al Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional).</p> <p>Ministerul Apărării exprimă disponibilitatea cooperării reciproc avantajoase pe aceste paliere, care să nu contravine Legii nr.982/2000 privind accesul la informație și salută astfel de inițiative.</p>	<p>Se acceptă potrivit opiniei Ministerului Apărării</p>
14.	<p>A fost adresată recomandarea ce se referă la comunicarea strategică, care devine tot mai</p>	<p>Se aduc precizări.</p> <p>Aspectul de coordonarea eficientă între</p>	<p>S-a luat act de opinia Ministerului Apărării</p>

<p>actuală pe agenda guvernamentală, în proiectul SNA se concentrează în principal pe funcția sa de combatere a dezinformării, dar aceasta ar trebui extinsă pentru a include coordonarea eficientă între instituțiile responsabile de sectorul apărării. O comunicare bine coordonată nu doar că ar lupta împotriva dezinformării, dar ar și contribui la crearea unei imagini pozitive a sectorului de apărare, la o cooperare eficientă interinstituțională și la o mai bună înțelegere a partenerilor, publicului, legalitatea și raționamentul anumitor decizii. Aceasta este esențială pentru conștientizarea publicului cu privire la riscurile, vulnerabilitățile și necesitățile cu referire la apărare.</p>	<p>instituțiile responsabile de sectorul apărării a fost minimizat din considerentul că a fost creat Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării, una din responsabilitățile de bază a căruia este coordonarea eficientă între instituțiile responsabile de sectorul apărării aspectelor de comunicare strategică, ș.a. Repetarea excesivă a unor măsuri ce fac parte din regulamentul entității sus menționate se consideră inoportun.</p>	
---	---	--

Lilian CARP
Președintele Comisiei

